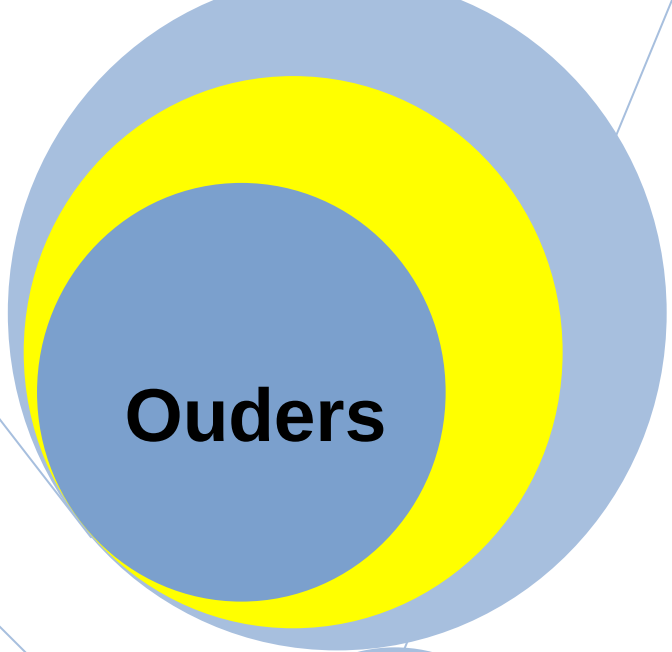

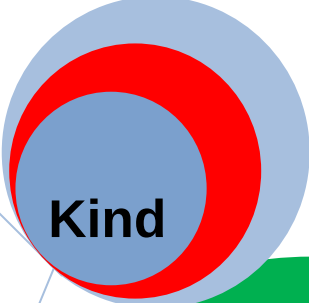
Lezen doen we Samen

Dit praktijkonderzoek richt zich op het coachen van ouders, die hun kind met een leesprobleem thuis gaan begeleiden in het technisch leesproces.

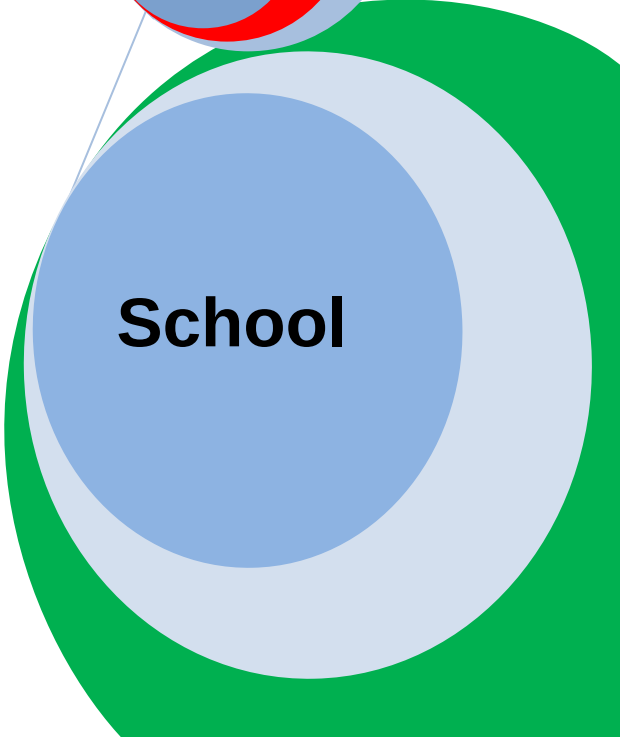
The diagram consists of three concentric circles. The innermost circle is blue and labeled 'Ouders'. The middle ring is yellow. The outermost ring is light blue. This circle is connected by a line to the title area above.

Ouders

The diagram consists of three concentric circles. The innermost circle is blue and labeled 'Kind'. The middle ring is red. The outermost ring is light blue. This circle is connected by a line to the title area above.

Kind

The diagram consists of three concentric circles. The innermost circle is blue and labeled 'School'. The middle ring is light blue. The outermost ring is green. This circle is connected by a line to the title area above.

School

Naam: Diny van Dinther
Studentnummer: 2445809
Opleiding: OSO, Master SEN
Leerroute: Dyslexiespecialist
Lesplaats: Tilburg
Begeleidster: Drs. Thea Deckers
Datum: 27 Juni 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	5
Hoofdstuk 1. Aanleiding en probleemstelling.....	8
1.1 Aanleiding.....	8
1.2 Huidige situatie en de problematiek van de onderzoeksgroep	8
1.3 Het belang van een taalrijke omgeving; de school en de thuissituatie	9
1.4 Gerichte interventie op ouderbetrokkenheid	10
1.5 Aanbeveling.....	11
1.6 Onderzoeksvraag en deelvragen	11
1.7 Mijn missie binnen dit onderzoek	12
1.8 Verwachtingen.....	12
1.9 Inclusief onderwijs	13
Hoofdstuk 2. Theoretische onderbouwing.....	14
2.1 Inleiding.....	14
2.2 Het belang van het technisch lezen.....	14
2.3 Leren lezen met een psychiatrische stoornis en/of gedragsstoornis.....	16
2.4 Didactische en pedagogische handvatten voor kinderen met een psychiatrische problematiek en een leesprobleem?	17
2.5 Het belang van ouderbetrokkenheid bij het leesproces van hun kind.	19
Hoofdstuk 3. Onderzoeksmethodologie	21
3.1 Inleiding.....	21
3.2 Onderzoeksvraag en deelvragen	21
3.3 De onderzoeksgroep	22
3.4 De opzet van het onderzoek	22
3.5 De interventie	23
3.6 Onderzoeksmiddelen.....	24
3.7 Betrouwbaarheid, validiteit en triangulatie	25
3.8 Het bewaken van de voortgang van de interventie	25
3.9 Schematische opbouw van het onderzoek	26
3.10 Ethiek	28
Hoofdstuk 4. Data analyse en resultaten	29
4.1 Deelvragen	29
4.2 Data analyse en resultaten	29
4.2.1 Deelvraag: Welke werkwijze wordt er thuis tijdens het lezen gehanteerd?	29
4.2.2 Deelvraag: Waar lopen de ouders tegen aan bij de begeleiding tijdens het lezen thuis?.....	31
4.2.3 Deelvraag: Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd volgens de ouders van de onderzoeksgroep?	33

4.2.3.1	Kwantitatieve analyse logboek	35
4.2.3.2	Kwalitatieve inhoudsanalyse logboek	35
4.2.4	Deelvraag: Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd aan het leesplezier van de kinderen?.....	37
4.2.5	Deelvraag: Wat is het aantoonbare effect van de ouderbegeleiding op de technische leesvaardigheid op woord- en tekstniveau van hun kind.	37
4.2.5.1	Woordniveau.....	37
4.2.5.2	Tekstniveau	39
Hoofdstuk 5. Conclusie		41
5.1	Conclusie met betrekking tot de centrale onderzoeksvraag	41
5.2	Conclusies van de deelvragen	42
5.2.1	Welke werkwijze wordt er thuis tijdens het lezen gehanteerd?.....	42
5.2.2	Waar lopen de ouders tegen aan bij de begeleiding tijdens het lezen thuis?.....	42
5.2.3	Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd volgens de ouders van de onderzoeksgroep?	42
5.2.4	Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd aan het leesplezier van de kinderen?.....	43
5.2.5	Wat is het aantoonbare effect van de technische leesvaardigheid op woord- en tekstniveau?.....	44
5.2.5.1	Conclusie Woordniveau.....	44
5.2.5.2	Conclusie Tekstniveau	44
5.3	Voorlopig karakter bevindingen	46
5.4	Reflectie op de ethiek van het onderzoek.....	47
5.5	Aanbevelingen.....	48
Hoofdstuk 6. Evaluatie onderzoek		49
6.1	Het voorstel	49
6.2	Het onderzoek	49
6.3	Uitvoerbaarheid van het onderzoek en de toekomst van het onderzoeksplan	50
6.4	Het krijgen en geven van feedback tijdens dit onderzoek	51
6.5	Reflectie op mijn eigen leerproces.	52
Literatuur		54
Bijlagen		57
Bijlage 1: Ouderbrieven		
Bijlage 2: PowerPoint presentatie ouderinformatieavond voorafgaand aan de interventieperiode		
Bijlage 3: Enquête ouders		
Bijlage 4: Schaalmeting van 1 tot en met 10		
Bijlage 5: Logboek		
Bijlage 6: Vorderingsgrafiek		

Samenvatting

Dit onderzoek vindt plaats op een Cluster 4 school. Deze school biedt passend onderwijs aan kinderen met een psychiatrisch en/of gedragsprobleem.

Dit praktijkonderzoek richt zich op het coachen van ouders, die hun kind met een leesprobleem thuis gaan begeleiden in het technisch leesproces. Daarmee wordt gemeten of het actief betrekken van ouders bij de leesontwikkeling van hun kind, een aantoonbaar positief effect laat zien op het leesplezier en op de vaardigheid van technisch lezen op woord- en tekstniveau.

Doordat het op deze school het geen vanzelfsprekendheid is om ouders actief te betrekken bij de leesontwikkeling van hun kind is er een verlegenheids situatie ontstaan.

In deze verlegenheids situatie is er behoefte aan extra instructie voor de ouders op het gebied van pedagogiek en didactiek bij het Ralfi- lezen in de thuissituatie.

Door dit praktijkonderzoek leren de ouders hun kind gericht te helpen bij het lezen. De ouders worden door de onderzoeker gecoacht in hoe zij bijvoorbeeld feedback tijdens het Ralfi- lezen kunnen geven. De ouders leren welke pedagogische en didactische doelen zij aan hun kind kunnen stellen bij het technisch lezen in de thuissituatie.

De centrale onderzoeksvraag in dit praktijkonderzoek is:

Heeft het coachen van ouders die hun kind thuis begeleiden op het gebied van technisch lezen aantoonbaar positief effect op het leesplezier en op de vaardigheid van technisch lezen op woord- en tekstniveau?

Het belang van het technisch lezen is aangegeven in het eerste deel van dit onderzoeksverslag. Dit bestaat uit verkenning en verdieping vanuit de literatuur (hoofdstuk 2). Er is onderzocht wat het effect is van het betrekken van ouders op het technisch leesproces van hun kind.

Voor het tweede deel, de praktijk, is gekozen voor een actieonderzoek met een quasi-experimenteel karakter. Dit betekent dat er geen controlegroep is.

Vier leerlingen met hun ouders hebben deelgenomen aan het onderzoek. In groep 4 van de Pedologisch Instituut school is het onderzoek uitgevoerd. Met betrekking tot de technische leesvaardigheid op woord- en tekstniveau is er voorafgaand aan het onderzoek een

nulmeting gedaan. Na twaalf weken van interventie is de eindmeting gedaan. Tijdens de interventie is er gelezen volgens het Ralfi- principe.

De toetsen die bij de nul- en eindmeting gebruikt zijn, de DMT en de AVI, zijn COTAN geregistreerd. De leervorderingen zijn omgezet in leerrendementen.

Met betrekking tot het meten van het leesplezier van de leerlingen is er een nul- en eindmeting gedaan door een schaalmeting uit te voeren.

Middels een enquête hebben ouders voorafgaand aan het onderzoek aan kunnen geven waar zij behoefte aan hebben betreffende de begeleiding vanuit school om hun kind met leesproblemen thuis te kunnen begeleiden.

Tot slot is, middels een enquête, aan ouders en hun kind gevraagd hoe zij het Ralfi- lezen thuis en de begeleiding vanuit school hebben ervaren.

De conclusies met betrekking tot de hoofd- en deelvragen zijn:

- ✓ het coachen van ouders met hun kind met leesproblemen leidt tot een toename van de technische vaardigheid op woord- en tekstniveau;
- ✓ het coachen van ouders met hun kind met leesproblemen leidt tot toename van leesplezier;
- ✓ de begeleiding die vanuit school gegeven is voldoet aan de behoeften van ouders en hun kind met een leesprobleem;
- ✓ door ouders en door hun kind wordt het lezen volgens de Ralfi- methode als positief ervaren.

De conclusies uit dit onderzoek bieden de onderzoeksschool handvatten in het coachen van ouders in het structureel betrekken bij de leesontwikkeling van hun kind.

Inleiding

Kennismaking met de onderzoeker

Ik werk nu vijf jaar als leerkracht in een combinatiegroep van 3/4 op een Cluster 4 school. In groep 3 en 4 waar de basis gelegd wordt met betrekking tot het vlot en accuraat technisch lezen, ontstaat er voor een leerling een probleem op het moment dat dit niet vanzelf gaat. Elk schooljaar zijn er leerlingen waarbij de leesontwikkeling stagneert. Het niet goed kunnen lezen is een belemmering voor de schoolcarrière van een leerling (Struiksma, 2009). Ik wil mij inzetten voor het planmatig werken aan de verbetering en vernieuwing van het leesonderwijs voor alle kinderen op de onderzoeksschool.

Het geven van goed leesonderwijs is mijn passie. Het in kaart brengen van de specifieke hulpvraag van een leerling en het zoeken naar een passend antwoord hierop is mijn missie. Ik vind het van groot belang, dat ik bijdraag aan het geven van goed leesonderwijs. Met een goede leesvaardigheid krijgt een leerling meer kansen in het onderwijs en in de samenleving.

De onderzoeksschool

De onderzoeksschool biedt passend onderwijs aan kinderen met psychiatrische en/of gedragsproblemen. De school heeft te maken met kinderen waarbij ADHD, ASS, angststoornissen, ODD en CD gediagnosticeerd zijn. Het onderwijs op de onderzoeksschool sluit aan bij de specifieke behoeften van het kind. Een duidelijk omschreven pedagogische en didactische aanpak binnen de school zorgt ervoor, dat een kind zich optimaal kan ontwikkelen. Een doorgaande ontwikkelingslijn en leerlijn zijn hierbij het uitgangspunt.

Gedrevenheid en motivatie voor de leerroute Dyslexiespecialist

Het geven van onderwijs aan kinderen in een groep 3/4 vind ik een voorrecht. Het leren lezen, in al zijn facetten, vind ik een boeiend proces.

In sommige situaties van de onderzoeksschool bevinden zich leerlingen die op het gebied van het technisch lezen problemen hebben. Deze variëren van lichte tot ernstige, meervoudige lees- en spellingsproblemen of dyslexie. Om antwoorden te kunnen vinden op een hulpvraag van leerlingen met een leesprobleem en de daarbij komende problemen, vereist specifieke kennis om het leesprobleem van het kind zoveel mogelijk terug te brengen. Waardoor de leesachterstand minder wordt vergeleken bij de normgroep. Professionalisering met betrekking tot het leren lezen is hierin nodig. Door mijn gedrevenheid en motivatie ben ik op zoek gegaan naar het vergroten van mijn kennis op leesgebied. Dit heeft mij er toe gebracht om de Masteropleiding Special Educational Needs (SEN), leerroute Dyslexiespecialist te gaan volgen. Het volgen van deze opleiding leidt tot professionalisering

binnen mijn persoonlijke ontwikkeling en die van de onderzoeksschool. Als leerkracht kan ik een leerling met leesproblemen beter begeleiden maar ook binnen de onderzoeksschool kan mijn kennis ingezet worden voor collega's en ouders. Daarmee geef ik mede gestalte aan goed leesonderwijs.

Het onderzoek

Dit kleinschalig onderzoek richt zich op 4 leerlingen met hun ouders uit groep 4. Deze leerlingen scoren voor lezen onder de eigen leerlijn, aangegeven in het ontwikkelingsperspectief. De leerlingen van de onderzoeksgroep hebben behoefte aan meer leestijd en herhaling van de aangeboden leerstof.

Het is niet een vanzelfsprekendheid dat de ouders op de onderzoeksschool actief betrokken worden bij de leesontwikkeling van hun kind. Mogelijk kan deze praktijksituatie na het onderzoek verbeterd worden.

Kinderen met leesproblemen zijn gebaat bij het extra oefenen en het herhalen van de leerstof. In het begeleiden bij deze extra oefening van het technisch lezen kunnen ouders een waardevolle rol hebben. Het aanmoedigen en ondersteunen van hun kind tijdens het leesproces heeft een positief effect op het leesplezier van hun kind (Paternotte, 2009).

In dit onderzoek wordt onderzocht of het coachen van ouders die hun kind thuis begeleiden op het gebied van technisch lezen een aantoonbaar positief effect laat zien op het leesplezier en op de vaardigheid van technisch lezen op woord- en tekstniveau.

Voorafgaand aan het onderzoek wordt er door de ouders een enquête ingevuld. Hierin geven zij hun ondersteuningsbehoefte aan betreffende het coachen vanuit school om hun kind met een leesprobleem thuis te kunnen begeleiden tijdens het Ralfi-lezen.

Vervolgens wordt er een ouderavond georganiseerd om de ouders op de hoogte te stellen van de theorie rond de didactiek en de pedagogiek bij het technisch lezen (bijlage 2).

Daarnaast wordt er uitgelegd wat de principes zijn van het Ralfi-lezen en hoe er in de interventie periode mee gewerkt wordt. Het begeleid lezen dat ouders in de thuissituatie bieden aan hun kind met een leesprobleem, wordt door de onderzoeker via een logboek gevolgd (bijlage 5). Dit logboek wordt zowel op school als thuis ingevuld. Tijdens de interventie periode heeft de onderzoeker drie keer een telefonisch gesprek met de ouders. De ouders kunnen tijdens dit gesprek vragen of opmerkingen bespreken met de onderzoeker. Waar nodig wordt de aanpak bijgesteld. Voorop staat dat de onderzoeker een luisterend oor heeft en naar mogelijkheden zoekt om het lezen in de thuissituatie een succes te laten worden. Na een periode van twaalf weken, waarin ouders minimaal twee keer per week met hun kind gelezen hebben, wordt er door de ouders opnieuw een enquête ingevuld. Hierin kunnen zij aangeven hoe zij het begeleiden van hun kind met een leesprobleem

hebben ervaren. Mijn verwachting is dat dit onderzoek leidt tot een prettige en positieve samenwerking tussen school, onderzoeker en ouders.

Het belang van dit onderzoek

In dit onderzoek is het voor mij belangrijk dat ik kennis en vaardigheden ontwikkel en deze kan inzetten bij het opzetten van een praktijkonderzoek. Met dit onderzoek wil ik aantonen dat het coachen van ouders, die hun kind thuis begeleiden op het gebied van technisch lezen, een aantoonbaar positief effect heeft op het leesplezier en op de vaardigheid van technisch lezen op woord- en tekstniveau. Indien ik hierin slaag, zal het betrekken van ouders bij het lezen met hun kind in de thuissituatie mogelijk vervolg krijgen binnen de onderzoeksschool.

Een woord van dank

Tot slot wil ik iedereen bedanken die mij gesteund heeft in het tot stand komen van dit meesterstuk.

- ✓ De ouders en de kinderen van de onderzoeksschool wil ik nadrukkelijk bedanken want zonder hen was dit onderzoek niet succesvol tot stand gekomen.
- ✓ Van mijn studentbegeleider Thea Deckers en medestudenten Brigitte, Gerrie en Kim heb ik vele tips en feedback ontvangen. Er werd op een prettige manier kennis gedeeld. Er werd met respect en vol van vertrouwen met elkaar gewerkt.
- ✓ Mijn collega's Monique, Riane en Heleen wil ik bedanken die meegedacht en gewerkt hebben aan dit onderzoek.
- ✓ Mijn gezin wil ik in het bijzonder bedanken. Door mij mentaal te ondersteunen of soms gewoon even de huishoudelijke taken over te nemen kreeg ik weer tijd om te werken aan dit meesterstuk.
- ✓ Mijn vriendinnen wil ik bedanken voor de bemoedigende woorden en ondersteuning. De waardering die zij gaven voor mijn inzet en doorzettingsvermogen en het begrip omdat ik de afgelopen periode weinig tijd voor ze had.

Hoofdstuk 1. Aanleiding en probleemstelling

In dit hoofdstuk worden de aanleiding van het onderzoek, de onderzoeksvraag en deelvragen toegelicht. Daarnaast wordt uitgelegd wat de verwachtingen van dit onderzoek zijn. Tenslotte volgt de bijdrage aan inclusief onderwijs.

1.1 Aanleiding

Het onderzoek dat van januari tot en met april 2012 plaats vindt, richt zich op vier leerlingen en hun ouders van groep 4 van een Cluster 4 school. Bij deze leerlingen wordt een achterstand gesignaleerd op de vaardigheid van het technisch lezen. De resultaten op leesgebied van deze vier leerlingen laten zien dat zij onder hun eigen leerlijn functioneren. Dit is een signaal voor school en ouders. Bij deze leerlingen is een behoefte aan extra leestijd en ondersteuning. De onderzoeker wil ouders gaan betrekken in het begeleiden van hun kind met een leesprobleem. Dit kan als een verlegenheids situatie beschouwd worden omdat de school nog niet op deze manier met ouders werkt.

Eerder onderzoek laat zien dat betrokkenheid van ouders betere leerresultaten, beter gedrag en meer zelfvertrouwen van risicoleerlingen tot gevolg heeft. (Cijvat & Voskens, 2008)

De onderzoeker wil in dit onderzoek ouderbegeleiding inzetten zodat de ouders hun kind actief ondersteunen in het technisch leesproces. De accuratesse, het vlot lezen en het leesplezier worden hiermee verbeterd. Een effectieve begeleiding van leerlingen met leesproblemen vraagt om kennis en vaardigheden in het geven van extra instructie op het gebied van pedagogiek en didactiek bij het Ralfi-lezen in de thuissituatie. De onderzoeker zorgt ervoor de ouders hierin zoveel mogelijk te ondersteunen.

1.2 Huidige situatie en de problematiek van de onderzoeksgroep

In de onderzoeksgroep waar mijn onderzoek plaats vindt zitten vijf leerlingen in de leeftijd van 7 en 8 jaar. Vanuit het ontwikkelingsperspectief gezien, scoren vier leerlingen (80%) op de Drie Minuten Toets (DMT) onder hun eigen leerlijn. Deze vier leerlingen worden betrokken in het onderzoek.

Het onderwijsaanbod op technisch leesgebied ziet er momenteel voorafgaande aan het onderzoek als volgt uit:

- ✓ Eén van deze vier leerlingen krijgt twee keer per week instructie in de klas van een onderwijsassistent. Hiervoor wordt de methode 'Estafette' ingezet.

- ✓ Drie van deze vier leerlingen krijgen drie keer per week extra instructie buiten de klas door de Remedial teacher. Hier wordt gewerkt met 'Connect- woordherkenning'.

Op de onderzoeksschool waar alle leerlingen een hulpvraag hebben wordt regelmatig de conclusie getrokken dat deze leerlingen ernstig stagneren in de ontwikkeling van het technisch lezen. Soms is er sprake van dyslexie, maar er zijn ook mogelijke andere oorzaken aan te wijzen die (mede) verantwoordelijk zijn voor de achterstand die deze leerlingen hebben opgelopen zoals comorbiditeit met psychiatrische stoornissen (Asperger, ADHD, PDD-NOS). Versturende factoren zoals aandachtstekort, zwakke taakwerkhouding, motivatieproblemen en gedragsproblemen, problemen met de informatieverwerking, problemen met korte termijn geheugen en automatiseringsproblemen worden veel gezien bij de kinderen op de onderzoeksschool met een leesprobleem. (Helvoirt, & Schuurkes – Weller, 2009).

De onderzoeker denkt dat er op de onderzoeksschool geen sprake is van een verdichting van de problematiek. Er zijn mogelijk andere oorzaken aan te wijzen voor de stagnatie van het leesonderwijs. De leerlingen van de onderzoeksschool vragen om meer continuïteit van het leesaanbod. Kinderen met psychiatrische en/of gedragsproblemen zijn in principe even goed in staat, als kinderen zonder genoemde problemen, goed te kunnen leren lezen. Maar dat vraagt extra zorg in begeleiding, meer tijd in leesonderwijs, structurele dagelijkse herhaling. Hierbij is het van belang, waar mogelijk, ouders in te betrekken.

Ouderbetrokkenheid heeft een positieve invloed op het leerproces van hun kind.

1.3 Het belang van een taalrijke omgeving; de school en de thuissituatie.

In de literatuur wordt het belang aangegeven van het betrekken van ouders bij het leesproces van hun kind. (Bongaards, & Sas, 2009) Kinderen leren het beste, als ze ouders hebben die betrokken zijn'. (Cijvat, Gelderblom, Vries, 2009)

De onderzoeksschool is terughoudend in het geven van gerichte handvatten en duidelijke tips aan ouders over hoe zij hun kind kunnen begeleiden in het leren lezen. De onderzoeksschool ervaart dat de ouders al een zware opvoedkundige taak hebben en wil hen niet belasten met een 'schoolse taak'. Dit rechtvaardigt niet, de ouders niet te benaderen en te betrekken in situaties waar het wel mogelijk is. Bijvoorbeeld de ondersteuning van ouders tijdens het leesproces van hun kind. Dit vraagt een nauwe samenwerking tussen ouders en de onderzoeksschool. Het is belangrijk om de ouders tijdens de interventie te monitoren. Het alert zijn en blijven communiceren in de periode van de interventie blijft belangrijk.

De onderzoeksschool heeft op het gebied van technisch lezen, de taak om de hulpvraag van een leerling met leesproblemen in kaart te brengen en daarop extra ondersteuning te bieden. Volgens Vernooy (2006), die uitgaat van een driehoeksverhouding tussen een leerling, school en ouders, zijn de twee laatstgenoemden het gemakkelijkst te beïnvloeden. Vernooy wil hiermee zeggen dat leerlingen de gelegenheid moeten krijgen om zich te ontwikkelen op het gebied van taalvaardigheden. Hierin zijn leerlingen afhankelijk van een taalrijke omgeving. Er wordt vanuit gegaan dat een basisschool zijn verantwoordelijkheid draagt en kinderen onderdompelt met taalaanbod. Ouders waarbij de ouderbegeleiding niet vanzelf gaat of die te weinig aandacht besteden aan de condities voor de leesontwikkeling van hun kind moeten hierin vanuit school gestimuleerd en/of begeleid worden.

Op de onderzoeksschool valt nog winst te behalen met betrekking tot ouderbetrokkenheid. Naast de eerdergenoemde terughoudendheid is er ook geen duidelijk beleid hoe en waar ouders actief te betrekken in het ondersteunen van het leesproces van hun kind.

Onderzoek wijst uit dat vooral herhaling van de leerstof effectief is voor lees zwakke kinderen Vernooy (2006).

Vernooy pleit ervoor om daarom ouders in het leesproces van hun kind te betrekken zodat zij een ondersteunende rol kunnen bieden in het herhalen van de aangeboden leerstof.

De onderzoeker stelt voor de ouders, gericht op het begeleiden van het technisch lezen van hun kind, een plan van aanpak op. Binnen dit plan moet het haalbaar zijn dat ouders minimaal twee keer per week met hun kind lezen. Samen met het onderwijsaanbod op technisch leesgebied van de onderzoeksschool wordt de vaardigheid van het technisch lezen dagelijks herhaald en op deze wijze gewaarborgd. School en ouders versterken hiermee elkaar in het ondersteunen en zoeken naar mogelijkheden om het kind met zijn leesprobleem te helpen.

1.4 Gerichte interventie op ouderbetrokkenheid

Om de onderzoeksgroep samen te stellen heeft de onderzoeker overleg met de behandelcoördinator van de onderzoeksschool gehad. De onderzoeker benadert de geselecteerde ouders. De onderzoeker nodigt de ouders uit om mee te werken aan dit onderzoek. Het belang van het ondersteunen van hun kind in de thuissituatie tijdens het leesproces wordt aan de ouders toegelicht.

De ouders geven toestemming om met dit onderzoek mee te doen. De ouders geven ook toestemming voor hun kind dat meedoet aan dit onderzoek.

De participerende ouders van de vier leerlingen in dit onderzoek krijgen voorafgaande aan de geplande interventie een vragenlijst voorgelegd. In hoofdstuk 3 wordt de vragenlijst nader

uitgelegd. In de vragenlijst wordt door de ouders aangegeven waar hun behoeftes aan pedagogische en didactische handvatten liggen. De onderzoeker komt waar het kan tegemoet aan de behoeftes van de ouders en zoekt naar mogelijkheden om de gewenste begeleiding te realiseren.

De onderzoeker biedt de ouders in een informatie – avond een plan van aanpak aan betreffende de voorgenomen interventie op het gebied van het technisch leesproces van hun kind. Op deze ouderavond wordt informatie gegeven over de methode Ralfi- lezen.

1.5 Aanbeveling

In september van het nieuwe schooljaar 2012 wordt door de onderzoeker op basis van de resultaten van het onderzoek een aanbeveling aan de directie gedaan.

1.6 Onderzoeksvraag en deelvragen

Centrale onderzoeksvraag:

Heeft het coachen van ouders die hun kind thuis begeleiden op het gebied van technisch lezen aantoonbaar positief effect op het leesplezier en op de vaardigheid van technisch lezen op woord- en tekstniveau?

Deelvragen beantwoord vanuit de theorie (hoofdstuk 2):

- ✓ Waarom is technisch lezen van belang?
- ✓ Wat betekent het om te leren lezen met een psychiatrische stoornis en/of gedragsstoornis?
- ✓ Wat zijn didactische en pedagogische handvatten voor kinderen met een psychiatrische problematiek en een leesprobleem?
- ✓ Waarom is het belangrijk om ouders bij de leesontwikkeling van hun kind te betrekken?

Deelvragen beantwoord vanuit de praktijk (Hoofdstuk 4):

- Welke werkwijze wordt er thuis tijdens het lezen gehanteerd?
- Waar lopen de ouders tegen aan bij de begeleiding tijdens het lezen thuis?
- Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd volgens de ouders van de onderzoeksgroep?
- Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd aan het leesplezier van de kinderen?
- Wat is het aantoonbare effect van de technische leesvaardigheid op woord en tekstniveau?

1.7 *Mijn missie binnen dit onderzoek*

Mijn overtuiging is dat ouders invloed hebben op de leesontwikkeling van hun kind. Dit is gestoeld op intuïtie en gedeelde ervaring van studiegenoten, collega's en eerder onderzoek dat gedaan is. Onderzoek en literatuurstudie (hoofdstuk 2) kunnen dit bevestigen.

Om binnen dit onderzoek een data analyse en resultaten weer te kunnen geven is de onderzoeker afhankelijk van de motivatie en mogelijkheden van de participerende ouders en hun kind.

De onderzoeker begeleidt en ondersteunt de ouders. Door goed te luisteren naar ouders en kind, vervolgens hierop naar mogelijkheden te zoeken en plan van aanpak bij te stellen, wordt de kans groter dat ouders gemotiveerd zijn en blijven in de leesbegeleiding van hun kind.

1.8 *Verwachtingen*

- Er wordt verwacht dat ouderbegeleiding een aantoonbare positieve invloed heeft op de technische leesvaardigheid- op woord- en tekstniveau van hun kind.
- Er wordt verwacht dat ouderbegeleiding een aantoonbare positieve invloed heeft op het leesplezier van hun kind.
- Er wordt verwacht dat het RALFI lezen thuis, zowel door ouders als kind, positief ervaren wordt.
- Er wordt verwacht dat bij de onderzoeksgroep vanaf de nul- tot eindmeting van de interventie een verschil te zien is op technisch leesniveau.
- Er wordt verwacht dat het onderzoek leidt tot het structureel betrekken van ouders bij de leesontwikkeling van hun kind.

1.9 *Inclusief onderwijs*

Inclusief onderwijs betekent dat elk kind welkom is op de school zonder selectie naar talent, afkomst, religie of beperking. Wat betekent die inclusieve gedachte voor de competenties van de onderzoeker en voor de visie van de school?

Inclusief denken en handelen binnen het onderwijs begint bij de professional zelf. (Hemmer, 2008). Er wordt verwacht dat de onderzoeker zich hierin verantwoordelijk opstelt en reflecteert op het inclusief handelen en denken in het geven van zijn onderwijs.

Samen met ouders werken school en onderzoeker aan het verbeteren van de leesontwikkeling van hun kind. Hierdoor is er een gedeelde zorg en verantwoordelijkheid. Zowel op school als in de thuissituatie mag het kind zijn zoals het is. Het leesprobleem wordt samen gedragen. Hiermee wordt benadrukt dat het kind 'er toe doet' en dat alles in werking wordt gezet om aan het leesprobleem te werken. Geletterd zijn creëert kansen voor later om op een waardige wijze mee te kunnen functioneren in de maatschappij.

In dit onderzoek wordt met respect voor en met elkaar gewerkt aan de leesontwikkeling van het kind. Op deze manier wordt niemand uitgesloten van deelname en wordt daardoor een bijdrage geleverd aan inclusief onderwijs.

Hoofdstuk 2. Theoretische onderbouwing

In dit hoofdstuk wordt vanuit de theorie een antwoord gegeven op de volgende deelvragen.

- ✓ Waarom is technisch lezen van belang?
- ✓ Wat betekent het om te leren lezen met een psychiatrische stoornis en/of gedragsstoornis?
- ✓ Wat zijn didactische en pedagogische handvatten voor kinderen met een psychiatrische problematiek en een leesprobleem?
- ✓ Waarom is het belangrijk om ouders bij de leesontwikkeling van hun kind te betrekken?

2.1 Inleiding

‘Letters zijn overal: een haastig boodschappenbriefje, een kaartje of een wens. Het eerste moment van het schrijven van je naam. De mens gaat lezend door het leven’.

2.2 Het belang van het technisch lezen

Het belang van het technisch lezen wordt in de literatuur door o.a. Huizinga, (2011) en Vernooy, (2010) omschreven als een vaardigheid die cruciaal is voor de schoolloopbaan, het sociaal-emotioneel functioneren en het ontwikkelen van zelfvertrouwen.

Met een goede leesvaardigheid heeft een leerling meer kansen in het onderwijs en in de samenleving.

Geen wonder dat onderwijs in lezen voor elk kind van groot belang is (Robbe, 2008).

Kinderen leren lezen is een van de kerntaken van de basisschool. In de schoolse situatie wordt het lezen bij vrijwel alle vakken als een functionele taalactiviteit gebruikt. Het is een basisvaardigheid waarop andere kennis en vaardigheden verder bouwen. Volgens Struiksmā (2009) ligt het zwaartepunt van het technisch lezen in de groepen 3 t/m 6 en zijn deze

jaargroepen cruciaal voor het verwerven van voldoende technische leesvaardigheid. Wanneer een kind in de periode van groep 3 tot en met 6 de vaardigheid heeft om nauwkeurig, automatisch, gemakkelijk, snel en zonder woordherkenningsproblemen een tekst te lezen vergemakkelijkt en ondersteunt dit het begrijpend lezen. Kenmerkend voor vlotte lezers is dat ze volledig hun aandacht op de inhoud van hun tekst kunnen richten. Zij hebben geen problemen met het korte termijn geheugen (Vernooy, 2010). Zwakke spellende lezers zijn gericht op het decoderen van elk woord. Een zwakke technisch lezer moet tijdens het decoderen van woorden en het begrijpend lezen steeds zijn aandacht verdelen. Het richten op de inhoud van de tekst wordt hierdoor nog moeilijker voor het kind. Bij spellende lezers staat het korte termijn geheugen onder druk (Vernooy, 2010). Aan het einde van de zin weten zij vaak niet meer wat zij hebben gelezen, begrijpen de tekst nauwelijks en beleven minder plezier aan het lezen. Het begrijpend lezen en de woordenschatontwikkeling stagneert, waardoor de motivatie af kan nemen (Van der Leij, 2003). Teleurstellende ervaringen beïnvloeden het zelfbeeld en zelfvertrouwen op een negatieve wijze. De ernst van het leesprobleem en de mate van belemmering die door de leerling ervaren wordt zijn van invloed op de drie basisbehoeften autonomie, competentie en relatie van het kind (Dijkstra, 1999).

Lyon (2004) en Snow, Burns & Griffin (1998) tonen in hun leesonderzoek aan dat wanneer kinderen slecht starten met het leren lezen zij zelden betere lezers worden. Zij geven met name aan dat kwaliteitsproblemen van het onderwijs, het instructiegedrag van de leerkracht, leesproblemen kunnen veroorzaken. Een goede leesinstructie over aan te leren leesaspecten kenmerkt zich door de focus op het geautomatiseerd leren verklanken. Vernooy (2010) vindt doelgerichtheid, voldoende tijd voor lezen en vroegtijdig een achterblijvende leesontwikkeling signaleren belangrijk. Wordt er in groep 3 slecht leesonderwijs gegeven dan heeft dit gevolgen op de lange termijn. Deze leeszwakke kinderen gaan hiermee naar groep 4 waar de kans groot is dat de leesachterstand in vergelijking met de normgroep vergroot. De school heeft de verantwoordelijkheid om de zwakke lezers te ondersteunen in het extra oefenen van het accuraat en vlot lezen. Maar ook heeft de school de taak om de ouders van het kind hierin te betrekken. Als de ontwikkeling van een kind op leesgebied in gevaar is of niet langs de gebruikelijke paden verloopt dan is het van belang om ouders hiervan op de hoogte te stellen. Ouders en school dragen voor een optimale ontwikkeling van het kind een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Effectieve activiteiten richten zich op partnerschap wat ten goede komt van het kind, zoals in dit onderzoek, kinderen met een technisch leesprobleem.

De onderzoeker heeft onderzoek gedaan naar een effectief evidence – based programma om dit voor de zwakke lezers van de onderzoeksgroep in te zetten. Hiervoor zijn interventieprogramma's ontwikkeld zoals Connect, Ralfi en Samen Beter lezen.

In dit onderzoek wordt gewerkt met de methode Ralfi- lezen (Smits, 2006) omdat ouders hierin een ondersteunende en begeleidende rol kunnen hebben tijdens het leesproces van hun kind. Het centrale doel van Ralfi- lezen is het verbeteren van de vloeiendheid van het lezen en daarmee het leesniveau. Het is gebaseerd op principes en technieken voor vloeiendheidstraining. Vooral de techniek van het herhaald lezen is daarbij van belang (Smits, 2003).

Deze methode maakt het mogelijk om ouders te betrekken in het begeleiden van het technisch leesproces van hun kind. Het dagelijks herhaald lezen op een vast tijdstip, het enthousiast bekrachtigen en feedback geven, het voorzeggende bij moeilijke woorden geeft het kind zelfvertrouwen. De ouders leveren op deze manier een belangrijke bijdrage aan het technisch leesproces van het kind! Het lezen wordt meer dan het snel en correct opzeggen van woorden. Uit eerder onderzoek is gebleken dat de effecten van herhaald lezen duurzaam zijn (Berends & Reitsma, 2007). Dit leidt tot vloeiend lezen van woorden en komt ten goede van het leesbegrip.

Van het evidence- based programma 'Ralfi- lezen' is aangetoond dat herhaald lezen tot goede resultaten leidt met betrekking tot de leesvaardigheid van leerlingen. Het elke dag lezen van 10 tot 15 minuten is effectiever dan één uur per week. Dit komt ook ten goede aan de motivatie en taakgerichtheid van de lezer.

2.3 Leren lezen met een psychiatrische stoornis en/of gedragsstoornis.

De meeste kinderen leren lezen op school. Dat geldt ook voor kinderen met een psychiatrische of een ernstige gedragsstoornis. De onderzoeksschool heeft te maken met kinderen waarbij ADHD, ASS, angststoornissen, ODD en CD gediagnosticeerd is. Volgens een onderzoek van Inspectie van het Onderwijs (2007) ligt in het bieden van onderwijs op deze scholen de nadruk meer op het pedagogische dan op het didactische vlak. De gedragsproblemen worden door de school vaak gezien als een belemmering voor het leren, terwijl niet kunnen lezen (en rekenen) de gedragsproblemen ook kan verergeren. Verliefe & Hermans, (2003). Het is van belang om te voorkomen dat deze kinderen een cognitieve achterstand oplopen die later moeilijk is in te halen. Daarom pleiten Wentink & van Oorschot, (2010) ervoor om zo vroeg mogelijk leesproblemen te signaleren en direct te starten met het effectief ondersteunen in het leren lezen.

Willen de kinderen de omgeving waarin zij leven begrijpen dan geeft geletterdheid hiertoe de mogelijkheid. Het geeft hun de mogelijkheid op een veilige manier hun angsten en frustraties te uiten zonder daarvoor direct in contact te hoeven treden met een medemens. Geletterd zijn kan de gedragstherapie ondersteunen en invloed hebben op het aanleren van zelfcontrole en zelfreflectietechnieken. Deze vaardigheden kunnen in verschillende leersituaties ingezet worden en zijn van belang om een activiteit tot een goed einde te brengen.

2.4 *Didactische en pedagogische handvatten voor kinderen met een psychiatrische problematiek en een leesprobleem?*

Omdat bij de kinderen van de onderzoeksgroep de diagnose ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) en PDD-NOS (*Pervasive Developmental Disorder Not Otherwise Specified Including Atypical Autism*) is vastgesteld , zal de theoretische onderbouwing ook op deze problematiek gericht zijn.

Goed leesonderwijs begint bij een goede leerkracht en een ondersteunende leeromgeving waarin ouders een rol kunnen vervullen.

Bij leerlingen met een psychiatrische stoornis en/of een gedragsstoornis luistert dit nogal nauw. Een groot deel van de kinderen voelt zich onveilig, is faalangstig of totaal niet gemotiveerd om te leren lezen. De uitgangspositie voor leren is bij deze leerlingen dus ongunstig.

Leren is een proces van informatie opnemen, informatie verwerken, opslaan en weer beschikbaar hebben. Geheugen en aandacht hebben hierin een belangrijke rol. Er worden verbanden gelegd tussen het gekende en het nieuwe. Het is een groeiproces. Kennis en leesvaardigheden ontwikkelen zich onder invloed van herhaling en oefening.

(Verliefde & Hermans, 2003).

De leerproblemen bij kinderen met ADHD betreffen vooral het automatiseren van de leerstof. Het technisch lezen ligt mede daarom vaak onder het niveau van de normgroep.

Leerlingen met ADHD hebben bij alle leeractiviteiten, dus ook bij lezen, last van hun rusteloze, impulsieve en ongeconcentreerde gedrag. Door hun ongeconcentreerdheid en overbeweeglijkheid zijn ze vaak onvoldoende betrokken bij instructie en maken ze een vluchtige indruk. Ze missen de innerlijke organisatie om zich te richten op hun taak en hebben moeite om onbelangrijke prikkels te negeren.

Leerlingen met ADHD hebben een verhoogd risico op dyslexie. Bij deze leerlingen kan al in een vroeg stadium opvallen dat de klank- letterkoppelingen niet beklijven.

Bij kinderen met PDD-NOS komt de leesontwikkeling moeilijk op gang. Zij zijn vaak geneigd om alleen het totale woordbeeld vast te houden. Deze kinderen hebben moeite met het analyseren en synthetiseren van woorden. Zeker bij een methode die gebruik maakt van globaalwoorden is de kans aanwezig dat het kind niet de afzonderlijke letters aanleert. De wisselrijtjes bijvoorbeeld en het lezen van nieuwe woorden geeft dan problemen. Belangrijk is om de globaalwoorden zo snel mogelijk te combineren met het oefenen van wisselrijtjes. (Helvoirt, & Schuurkes –Weller, 2009)

In deelvraag 2.2 (het belang van het lezen) wordt er aangegeven dat bij kinderen met een zwakke leesteknik het werkgeheugen onder druk komt te staan.

Swaab (2011) stelt het volgende: Via de zintuigen komt de informatie binnen. Het werkgeheugen oftewel, korte- termijn geheugen, doet dienst als eerste stadium in het opslagtraject naar het lange- termijn geheugen.

Het werkgeheugen is als het ware het doorgeefluik naar het lange- termijn geheugen. Wat gebeurt er met een leeszwakke leerling, die problemen heeft met de opslag van informatie in het werkgeheugen? Hij heeft veel tijd nodig om een woord te ontsleutelen, waardoor het snel opslaan van een nieuw gelezen woord verstoord wordt. Het wordt hierdoor niet of later in het werkgeheugen opgeslagen. De informatie heeft hierdoor geen kans om opgeslagen te worden in het lange –termijngeheugen. Dit heeft tot gevolg dat de aangeboden informatie op een ander moment niet opgeroepen kan worden. De leeszwakke kinderen zijn gebaat bij het herhalen van de aangeboden leerstof. Door het dagelijks lezen en herhaling van het aanbod zal de leerstof via het werkgeheugen zich in het lange- termijngeheugen nestelen.

Bij kinderen met ADHD en PDD-NOS en een leesprobleem wordt het werkgeheugen nog eens extra belast. De concentratieboog is kort waardoor deze kinderen moeilijk in staat zijn zich volledig te richten op hun taak. Het opnemen van de leerstof in het werkgeheugen wordt mede hierdoor belemmerd. Dit vraagt om extra begeleiding en ondersteuning.

Het geven van didactische en pedagogische handvatten is van groot belang bij kinderen met ADHD en PDD-NOS. (Scholte. e.a.2007)

Kinderen met een psychiatrische problematiek hebben al veelvuldig hun neus gestoten. Daardoor is het moeilijk om een positief zelfbeeld te behouden. Het helpt het kind zich te ontwikkelen als de leerkracht en de omgeving van het kind kennis heeft van de problematiek en weet waar het soms moeilijk te begrijpen gedrag mee in verband kan staan. (Baltussen e.a.2003)

Deze kinderen hebben veelal een korte concentratieboog en daardoor behoefte aan variatie in activiteiten tijdens de leesles. Kinderen met een trage verwerkingssnelheid en een kort

auditief geheugen zijn gebaat bij het geven van vaste routines en herhaling van de leerstof . Een korte directe instructie speelt een cruciale rol bij het leren lezen. Het in kleine stapjes voordoen en het samenvatten geeft de leerling houvast en overzicht. Het kind heeft behoefte aan voorspelbaarheid van de leerkracht en zijn omgeving (ouders). Structuur en duidelijkheid geeft het kind grip op zijn dagelijks functioneren. Bij kinderen met een psychiatrische problematiek en een leesprobleem geldt vaak dat een eenmaal verworven leesvaardigheid snel terugzakt. (Wentink & van Oorschot, 2010) Hier zal voortdurend aandacht voor moeten zijn. Het structureel herhalen van het geleerde bevordert het automatiseringsproces. Het beklijven van de leerstof krijgt meer kansen.

2.5 *Het belang van ouderbetrokkenheid bij het leesproces van hun kind.*

“Good parenting at home’ leidt doorgaans tot meer zelfvertrouwen, meer positieve attitudes richting de school, betere prestaties in taal en rekenen en een verdere ontwikkeling van sociale competenties’ (Cijvat & Voskens, 2009).

In paragraaf 2.3 en 2.4 wordt beschreven dat het leren lezen met een psychiatrische stoornis en/of gedragsstoornis niet bij alle kinderen vanzelf gaat. Deze kinderen met een leesprobleem hebben veel positieve ervaringen nodig om gemotiveerd te raken/te blijven om zo snel mogelijk vlot en accuraat te leren lezen. Ouders kunnen hierin een belangrijke en effectieve rol hebben.

Een zwakke lezer heeft meer leertijd nodig dan een gemiddelde lezer om de leesvaardigheid te ontwikkelen. Het maken van leeskilometers is van belang om de leesvaardigheid eigen te maken. Hier kunnen ouders een actieve rol in hebben en wordt deze extra begeleiding op de vaardigheid van het technisch lezen de leertijd voor zwakke lezers uitgebreid. Dit verbetert niet alleen de leesvaardigheid (Vernooy 2006) van de leerling maar ook komt dit goede van het gehele leerproces van het kind (Vernooy ,2006 & Blok, 2011).

Ouderbetrokkenheid heeft niet alleen effect op de ontwikkeling van de leesvaardigheid van hun kind maar heeft ook zichtbare positieve effecten op het leesplezier van hun kind. Hiermee laten zij aan hun kind zien dat zij belangstelling hebben en lezen belangrijk vinden. Onderzoek toont aan dat het leesplezier bij het kind toeneemt (Paternotte, 2009).

De ondersteunende rol van een ouder tijdens het technisch leesproces van hun kind, is effectief wanneer: (Boer & Vries, 2009)

- ✓ er een wederzijds respect en betrokkenheid is tussen school en ouders;
- ✓ er de overtuiging is dat hun kind kan leren lezen en hier verantwoordelijkheid voor dragen;
- ✓ er gezorgd wordt voor een rustige plek in huis om te lezen;
- ✓ zij hun kind stimuleren om thuis te lezen en zij het dagelijks lezen bevorderen;
- ✓ zij afstemmen op de interesse van hun kind;
- ✓ zij weten hoe ze hun kind kunnen ondersteunen tijdens het lezen. Het gaat dan om de manier van en de wijze waarop fouten gecorrigeerd moeten worden, het voordoen en het samen lezen en het geven van positieve feedback.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk wordt omschreven wat de gekozen onderzoeksmethodologie is om antwoorden te krijgen op de onderzoeksvraag en de deelvragen.

3.1 Inleiding

In hoofdstuk 2, de literatuurstudie, wordt aangegeven dat een goede leesvaardigheid cruciaal is voor de schoolloopbaan, het sociaal-emotioneel functioneren en het ontwikkelen van zelfvertrouwen. Met een goede leesvaardigheid heeft een leerling meer kansen in het onderwijs en in de samenleving. Door middel van dagelijks thuis met het kind herhaald te lezen kunnen ouders een ondersteunende rol hebben in de leesontwikkeling van hun kind.

3.2 Onderzoeksvraag en deelvragen

De centrale onderzoeksvraag:

Heeft het coachen van ouders die hun kind thuis begeleiden op het gebied van technisch lezen aantoonbaar positief effect op het leesplezier en op de vaardigheid van technisch lezen op woord- en tekstniveau?

Deelvragen beantwoord vanuit de theorie (hoofdstuk 2):

- ✓ Waarom is technisch lezen van belang?
- ✓ Wat betekent het om te leren lezen met een psychiatrische stoornis en/of gedragsstoornis?
- ✓ Wat zijn didactische en pedagogische handvatten voor kinderen met een psychiatrische problematiek en een leesprobleem?
- ✓ Waarom is het belangrijk om ouders bij de leesontwikkeling van hun kind te betrekken?

Deelvragen beantwoord vanuit de praktijk (hoofdstuk 4):

- ✓ Welke werkwijze wordt er thuis tijdens het lezen gehanteerd?
- ✓ Waar lopen de ouders tegen aan bij de begeleiding tijdens het lezen thuis?
- ✓ Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd volgens de ouders van de onderzoeksgroep?
- ✓ Wat heeft de ouderbegeleiding bijgedragen aan het leesplezier van de kinderen?
- ✓ Wat is het aantoonbare effect van de technische leesvaardigheid op woord en tekstniveau?

De vragen worden beantwoord vanuit literatuur, enquêtes, een schaalmeting, een nulmeting, een interventie en een eindmeting.

3.3 De onderzoeksgroep

In groep 4 van de onderzoeksschool zitten 4 kinderen van 7 en 8 jaar. Elke leerling heeft een eigen leer- en ontwikkelingslijn, aangegeven in het ontwikkelingsperspectief. Deze leerlingen scoren onder hun eigen ontwikkelingslijn en doen mee aan dit onderzoek. Drie van deze leerlingen krijgen via zorgroute 3 begeleiding. Dat houdt in dat zij door de Remedial Teacher van de school buiten de klas ondersteund worden met het interventieprogramma Connect 'woordherkenning' (september tot en met december 2011).

Eén leerling wordt begeleid via zorgroute 2. Dat houdt in dat zij in de klas door de leerkrachten extra ondersteuning krijgt door middel van een verlengde instructie. Zij heeft een indicatie voor cluster 1, 3 en 4.

Door haar ziektebeeld en ziekenhuisbezoeken heeft zij in groep 3 niet voldoende kunnen profiteren van het onderwijsaanbod en wordt daarom meegenomen in dit onderzoek.

De ouders van de 4 leerlingen zijn door de onderzoeker benaderd om te participeren in het onderzoek. Zij hebben voor zichzelf en voor hun kind instemming gegeven om aan dit onderzoek mee te doen. Dat betekent dat de onderzoeksgroep bestaat uit 4 ouders en hun kind met een leesprobleem.

3.4 De opzet van het onderzoek

De gekozen onderzoeksvorm is het actieonderzoek dat bij uitstek geschikt is voor professionals die in de praktijk werken en de aspecten van hun eigen werk willen verbeteren. (Harinck, 2011). In dit actieonderzoek is een combinatie zichtbaar van planmatig handelen, onderzoeken en reflecteren.

Op de onderzoeksschool wordt er nauwelijks een beroep gedaan op ouderbetrokkenheid bij het begeleiden van hun kind op cognitief niveau. In dit experimenteel onderzoek richt de onderzoeker zich op de vraag of een bepaalde behandeling of aanpak aantoonbaar tot resultaten leidt (Harinck, 2011). Het actief betrekken van ouders bij de leesontwikkeling van hun kind met leesproblemen wordt in dit onderzoek onderzocht.

Na de periode van interventie wordt gemeten of het coachen van ouders een aantoonbaar positief effect laat zien;

- ✓ op de juiste vormgeving van ouderbetrokkenheid;
- ✓ op de ouders als begeleider/ondersteuner, hoe wordt dit door de ouders ervaren;
- ✓ op de technische leesvaardigheid op woord- en tekstniveau van hun kind;
- ✓ op het leesplezier van kind en ouder;
- ✓ op de leescultuur in de thuissituatie, zoals elke dag lezen, lid worden van de bibliotheek, lezen op beheersingsniveau.

De opzet van dit onderzoek typeert zich als quasi-experimenteel omdat er geen controlegroep is. Het is niet mogelijk om een controlegroep te creëren. De bevindingen kunnen hierdoor minder hard aangetoond worden. Harinck (2011) stelt dat het ontbreken van een controlegroep geen bezwaar hoeft te zijn. De onderzoeker realiseert zich dat de bevindingen van dit onderzoek een voorlopig karakter hebben. De verbetering van de praktijksituatie is een stap in de goede richting.

3.5 *De interventie*

Er wordt gedurende twaalf weken, door de ouders met hun kind, thuis gelezen volgens het RALFI principe (Smits, 2003). Er dient thuis minimaal twee keer per week voor-koor-door gelezen te worden. De ouders nemen de rol van de begeleider aan. Ouders geven voorafgaand aan de start van de interventieperiode, in een enquête aan waar zij behoefte aan hebben. Zij kunnen aangeven hoe zij vanuit school de begeleiding willen zien. De enquête bevat meerkeuzevragen, open vragen en schaalvragen, (Harinck, 2011) waarvan de kwantitatieve resultaten worden weergegeven in grafieken. De kwalitatieve inhoudsanalyse van de enquête wordt beschrijvend verwerkt (Harinck, 2011). In dit onderzoek wordt het leesplezier subjectief weergegeven doordat het een interpretatie is van de ouder of kind. Deze deelvraag is hierdoor minder betrouwbaar dan objectieve deelvragen. (Harinck, 2011) De gevonden data worden weergegeven in hoofdstuk 4. De conclusies worden in hoofdstuk 5 beschreven.

3.6 Onderzoeksmiddelen

- ✓ Om het effect te meten van de interventie wordt er een nul- en een eindmeting gedaan. De Drie-minuten-toets (DMT) (Cito, 2009) wordt gebruikt voor het lezen op woordniveau. Met de DMT toets wordt de leessnelheid en accuratesse van losse bestaande woorden gemeten. Van de nul- en eindmeting worden de scores (kwantitatief) van het kind in een leerrendement omgezet. De resultaten worden per kind in een grafiek en tabel verwerkt.
- ✓ Om het effect te meten van leesvaardigheid op tekstniveau wordt met het gebruik van de AVI-toets (Cito, 2009) een nul- en eindmeting gedaan. Met de AVI wordt de leessnelheid en de accuratesse van de kinderen op tekstniveau in kaart gebracht.
Er worden drie niveaus onderscheiden:
 1. Het beheersingsniveau: voldoende niveau
 2. Het instructieniveau: oefenniveau
 3. Het frustratieniveau: onvoldoende niveauHet beheersingsniveau wordt als nulmeting gebruikt.
In een grafiek en tabel worden de resultaten van de nul- en de eindmeting weergegeven.
- ✓ Voorafgaand het onderzoek is de ouders een enquête aangeboden. Hierin kunnen zij aangeven wat zij nodig hebben om samen met hun kind met leesproblemen thuis te kunnen lezen. De antwoorden hierop worden door de onderzoeker geanalyseerd. De kwantitatieve resultaten worden in een grafiek weergegeven.
- ✓ Een schaalmeting wordt gebruikt om het leesplezier van de leerling te meten. Er wordt een nul- en eindmeting afgenomen. De kwantitatieve resultaten zijn te zien in een grafiek. Hiermee wordt gemeten of de interventie invloed heeft gehad op het leesplezier van het kind.
- ✓ Gedurende twaalf weken van de interventie houden ouders en leerkrachten uit de onderzoeksgroep een logboek bij. Hierin wordt bijgehouden welke woorden moeilijk zijn wat betreft begrip en ontsleutelen van een woord. Daarnaast hoeveel tijd zij aan het Ralfi lezen per dag besteed hebben en een reflectie op de sessie als geheel.
De kinderen geven samen met hun ouder of leerkracht een beoordeling van hun inzet en worden beloond met een sticker. Hiervoor wordt de schaalvraag van 1 tot en met 10 voor ingezet. Het logboek geeft informatie over de betrouwbaarheid van de uitvoering.

3.7 *Betrouwbaarheid, validiteit en triangulatie*

Een onderzoek is betrouwbaar te noemen wanneer een onderzoek dat op precies dezelfde manier wordt herhaald, dezelfde resultaten laat zien.

Wanneer er volgens voorschrift DMT en de AVI-toetsen, beide Cotaan geregistreerd, afgenomen worden, dan is er bij de kwantitatieve toetsresultaten sprake van betrouwbaarheid. Het technisch leesniveau op woord- en tekstniveau wordt in deze toetsen gemeten. De kwantitatieve gegevens die de DMT en AVI laten zien zijn daardoor valide.

Doordat het om een kleine specifieke onderzoeksgroep gaat, zijn de kwalitatieve resultaten, verkregen door enquêtes, van dit onderzoek minder valide. Er kunnen daarom geen algemeen geldende uitspraken gedaan worden. Voor de onderzoeksschool toont dit onderzoek mogelijk aan dat ouderbetrokkenheid, op het niveau van hun kind begeleiden in de leesontwikkeling, een punt van aandacht wordt in het nieuwe schooljaar.

Voor de onderzoeksschool is het resultaat belangrijk. Het actief betrekken van ouders bij de leesproblemen van hun kind leidt mogelijk tot verbetering van het technisch lezen op woord- en tekstniveau, het leesplezier van het kind wordt naar een hoger niveau gebracht.

Ouderbetrokkenheid laat in de meeste situaties effect zien op de ontwikkeling van het kind.

Een belangrijk kwaliteitscriterium om de validiteit van het onderzoek te verhogen is de triangulatie. Dat betekent dat het onderzoek gebruik maakt van meerdere gegevensbronnen. (Harinck, 2011)

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van onderstaande bronnen:

- ✓ Leerlingen
- ✓ Ouders
- ✓ Het leerlingvolgsysteem
- ✓ Cotaan geregistreerde toetsen
- ✓ Literatuurstudie

3.8 *Het bewaken van de voortgang van de interventie*

- ✓ Elke maandag gedurende twaalf weken, komt het logboek (bijlage 8) dat door de ouders is bijgehouden weer op school. Hoe lang, met wie en hoe de inzet is geweest wordt in het logboek beschreven. Hierdoor wordt door de onderzoeker de kwaliteit van de interventie gevolgd. Ziet de onderzoeker door middel van het logboek dat kinderen niet gelezen hebben dan wordt hier direct op geanticipeerd met het kind en

waar nodig met de ouders. De onderzoeker heeft met deze werkwijze snel grip op eventuele problemen die zich tijdens het Ralfi- lezen voordoen. Het plan van aanpak wordt bijgesteld zodat motivatie niet verslapt.

- ✓ De onderzoeker heeft in de periode van twaalf weken drie keer een telefonisch oudergesprek om de stand van zaken rondom de begeleiding te evalueren en het plan van aanpak bij te stellen.

3.9 Schematische opbouw van het onderzoek		
	<i>belang van het onderzoek</i>	<i>betrokkenen?</i>
Oktober/november 2011	Selectie leerlingen	Behandelcoördinator, RT- er leerkracht groep 4 en onderzoeker.
Eind november 2011	Ouders telefonisch benaderen met de vraag over deelname onderzoek.	Ouders onderzoeksgroep en onderzoeker.
Eind december 2011	Verspreiden van uitnodiging informatieavond over het onderzoek. (bijlage 1)	Ouders onderzoeksgroep en onderzoeker.
09 januari 2012	Verspreiden van ouder begin-enquête (bijlage 3)	Ouders onderzoeksgroep en onderzoeker.
10 januari 2012	Beginmeting: Vooraf de interventie wordt er door middel van een schaalmeting van 1 -10 het leesplezier van de leerling gemeten. (bijlage 4)	Kinderen onderzoeksgroep en onderzoeker
12 januari 2012	Ouderavond (bijlage 2) Uitleg over het belang van de vaardigheid technisch lezen, Uitleg over Ralfi- lezen, Uitleg logboek.	Ouders onderzoeksgroep, Behandelcoördinator en onderzoeker.

19 januari 2012	Start onderzoek; Elke week een nieuwe tekst aanbieden via Ralfi- lezen	Kinderen onderzoeksgroep onderzoeker
30 januari 2012	Telefonisch contact.	Ouders onderzoeksgroep en onderzoeker.
27 februari 2012	Telefonisch contact.	Ouders onderzoeksgroep en onderzoeker.
30 januari 2012	Telefonisch contact.	Ouders onderzoeksgroep en onderzoeker.
27 februari 2012	Telefonisch contact.	Ouders onderzoeksgroep en onderzoeker.
26 maart 2012	Telefonisch contact.	Ouders onderzoeksgroep en onderzoeker.
18 april 2012	Einde onderzoek	Ouders en kinderen onderzoeksgroep en onderzoeker.
19 april 2012	Afname AVI- toets en DMT toets bij de onderzoeksgroep	Kinderen onderzoeksgroep onderzoeker
20 april 2012	Eindmeting: na de interventie wordt er door middel van een schaalmeting van 1 -10 het leesplezier van de leerling gemeten. (bijlage 4)	Kinderen onderzoeksgroep onderzoeker
20 april 2012	Verspreiden van eind- enquête ouders (bijlage 3)	ouders onderzoeksgroep onderzoeker
23 tot en met 27 april 2012	Verspreiden van uitnodiging 'afsluitende individuele oudergesprekken'. (bijlage 1) Evaluatie op de ouderbegeleiding.	Ouders onderzoeksgroep, behandelcoördinator en onderzoeker.

3.10 Ethiek

De ethiek van dit onderzoek is onderverdeeld volgens de vijf principes voor ethische reflectie op praktijkonderzoek Master SEN (Boerman, 2008)

Vertrouwen, bedrog en zelfbedrog

Bij het beschrijven van dit onderzoek wordt rekening gehouden met ethiek. Er wordt zorgvuldig omgegaan met eerlijke informatie en verwerking. Bij gebruikmaking van andermans werk zijn de bronnen vermeld volgens de daarvoor gestelde richtlijnen.

Zorgvuldigheid en nalatigheid

Er wordt zorgvuldig met ethiek omgegaan en daardoor worden geen namen genoemd. Voorafgaand aan het onderzoek is schriftelijke toestemming gevraagd aan de betrokken ouders en de onderzoeksschool om het onderzoek uit te voeren. Zo ook om de gegevens te verwerken in dit onderzoek.

Volledigheid en selectiviteit

De gevonden informatie wordt zoveel mogelijk met een objectieve houding benaderd. De verkregen informatie wordt een reële beschrijving waarbij de menselijke factoren (zoals affectiviteit) tot het minimum wordt beperkt. Alle uitkomsten en resultaten worden verwerkt in dit onderzoek.

Concurrentie en collegialiteit

Er wordt respectvol samengewerkt met kinderen, ouders, collega's, studiegenoten en docenten. Een juiste afstemming ligt ten grondslag aan dit onderzoek.

Publiceren, auteurschap en geheimhouding

Na afronding van dit onderzoek worden de nieuwe inzichten beschikbaar gesteld aan allen die hebben meegewerkt aan dit onderzoek, aan diegenen die binnen de praktijk van Fontys OSO werkzaam zijn en aan collega-studenten.

Hoofdstuk 4 Data analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten weergegeven. Er wordt een antwoord gegeven op de deelvragen aan de hand van de gevonden data.

4.1 Deelvragen

Deelvragen beantwoord vanuit de praktijk.

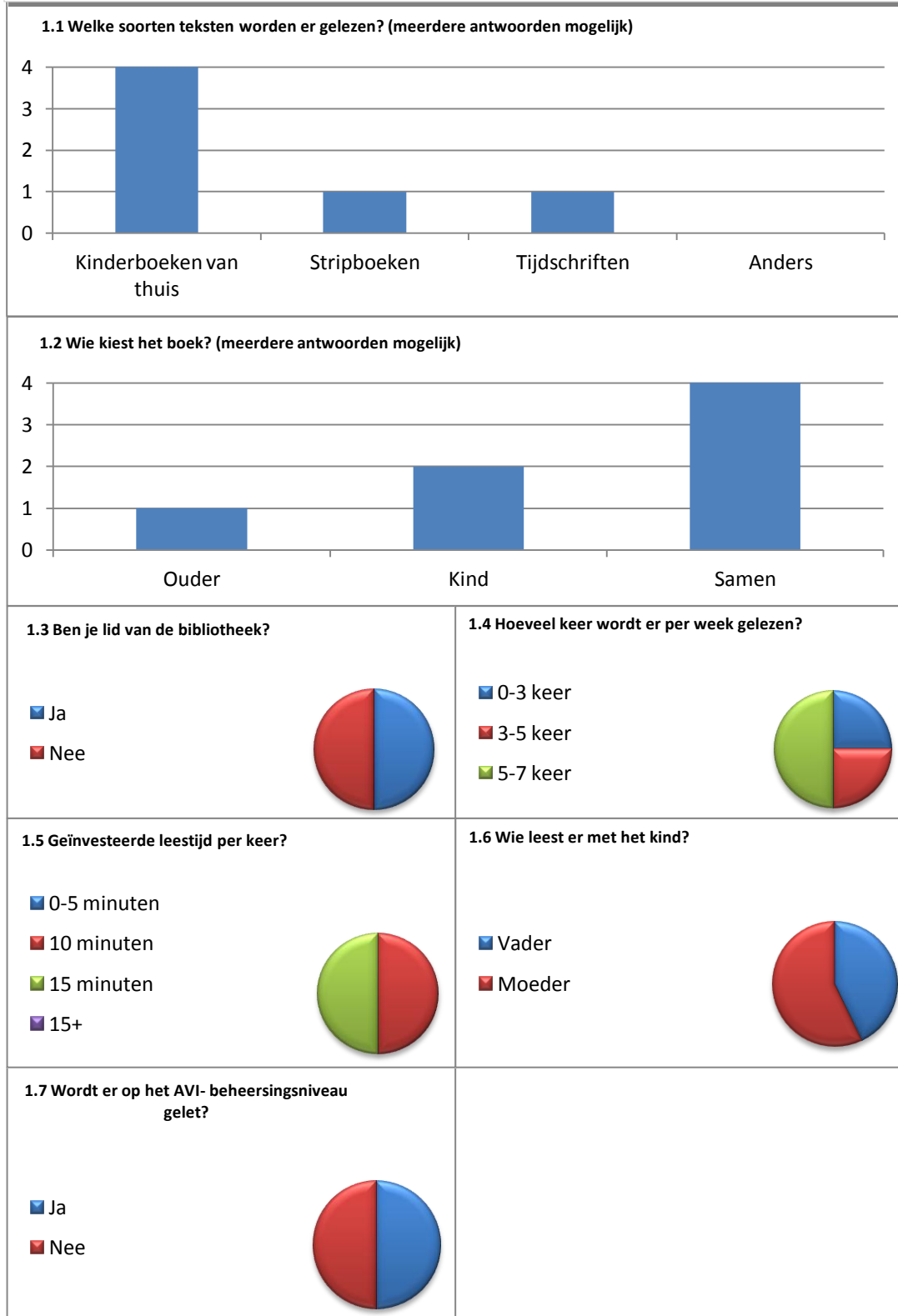
- ✓ Welke werkwijze wordt er thuis tijdens het lezen gehanteerd?
- ✓ Waar lopen de ouders tegen aan bij de begeleiding tijdens het lezen thuis?
- ✓ Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd volgens de ouders van de onderzoeksgroep?
- ✓ Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd volgens de kinderen van de onderzoeksgroep?
- ✓ Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd aan het leesplezier van de kinderen?
- ✓ Wat is het aantoonbare effect van de technische leesvaardigheid op woord en tekstniveau?

4.2 Data analyse en resultaten

4.2.1 Deelvraag: Welke werkwijze wordt er thuis tijdens het lezen gehanteerd?

Om het antwoord op deze vraag te geven is voorafgaand aan de interventie bij de deelnemende ouders van de onderzoeksschool een enquête (bijlage 3) afgenomen. De kwantitatieve gegevens van de enquête die de ouders van de onderzoeksgroep hebben ingevuld worden weergegeven in Grafiek 1.

Grafiek 1. De antwoorden zijn gegeven door de ouders van de 4 kinderen van de onderzoeksgroep.

Er worden verschillende soorten (grafiek 1.1) teksten gelezen, zoals tijdschriften, kinderboeken en stripboeken. Het boek wordt gekozen (grafiek 1.2) door ouder en kind individueel en door ouder en kind samen. Twee kinderen halen boeken in de bibliotheek (grafiek 1.3) en twee kinderen niet. Uit grafiek 1.4 en 1.5 is af te leiden dat alle ouders thuis

lezen. Bij drie kinderen lezen zowel moeder als vader met het kind. Bij één kind leest alleen de moeder met het kind. (grafiek 1.6)

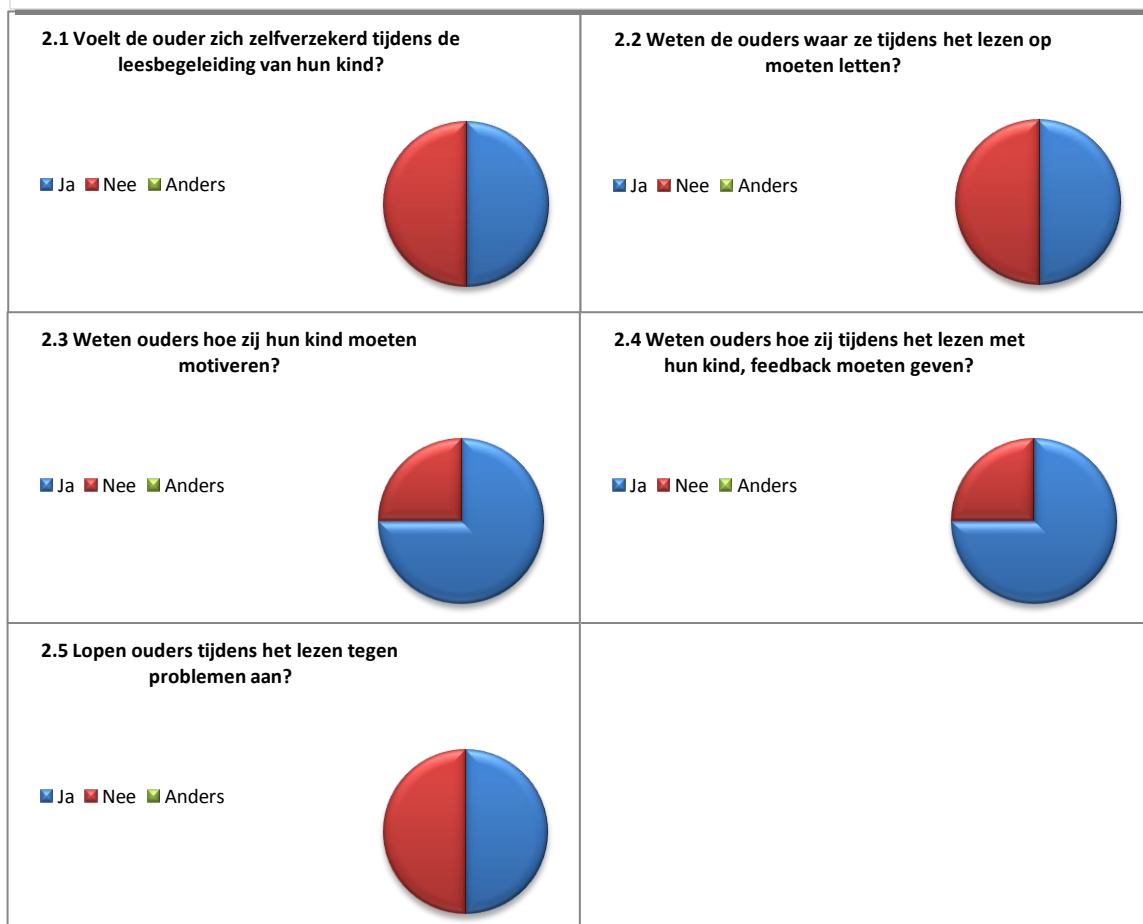
Er wordt door twee ouders gelet op het AVI- beheersingsniveau (grafiek 1.7) tijdens het kiezen en lezen van een boek.

4.2.2 Deelvraag: Waar lopen de ouders tegen aan bij de begeleiding tijdens het lezen thuis?

Om het antwoord op deze vraag te geven is voorafgaand aan de interventie bij de deelnemende ouders van de onderzoeksschool een enquête (bijlage 3) afgenomen.

De kwantitatieve gegevens van de enquête die de ouders van de onderzoeksgroep hebben ingevuld worden weergegeven in Grafiek 2.

Grafiek 2. De antwoorden zijn gegeven door de ouders van de 4 kinderen van de onderzoeksgroep.

Uit grafiek 2.1 is af te leiden dat 2 ouders zich zelfverzekerd voelen, twee ouders weten waar ze tijdens het lezen op moeten letten (grafiek 2.2) en twee ouders (grafiek 2.5) lopen tijdens

het lezen met hun kind tegen problemen aan. Drie ouders (grafiek 2.3 en 2.4) zijn van mening dat zij hun kind kunnen motiveren en tijdens het lezen feedback kunnen geven.

In de beginenquête is de vraag gesteld: 'Hoe ervaren de ouders het om thuis met hun kind te lezen en hoe ervaren zij het leesplezier van hun kind'? Door de ouders is er een kwalitatief en kwantitatief antwoord gegeven.

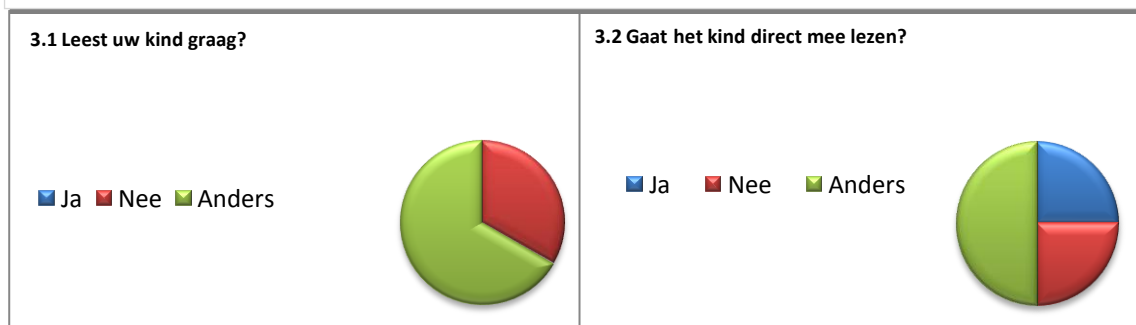
Van de kwalitatieve antwoorden wordt een samenvattend antwoord weergegeven.

Samenvatting van de kwalitatieve antwoorden op de vraag: 'hoe ervaren de ouders het om thuis met hun kind te lezen en hoe ervaren zij het leesplezier van hun kind'?

'Leuk, je ziet de vooruitgang, als de situatie gunstig is, dan is het gezellig om met mijn kind te lezen, gezellig, geen antwoord op de vraag'.

In grafiek 3.1 en 3.2 is een kwantitatieve weergave te lezen.

Grafiek 3. De antwoorden zijn gegeven door de ouders van de 4 kinderen van de onderzoeksgroep.

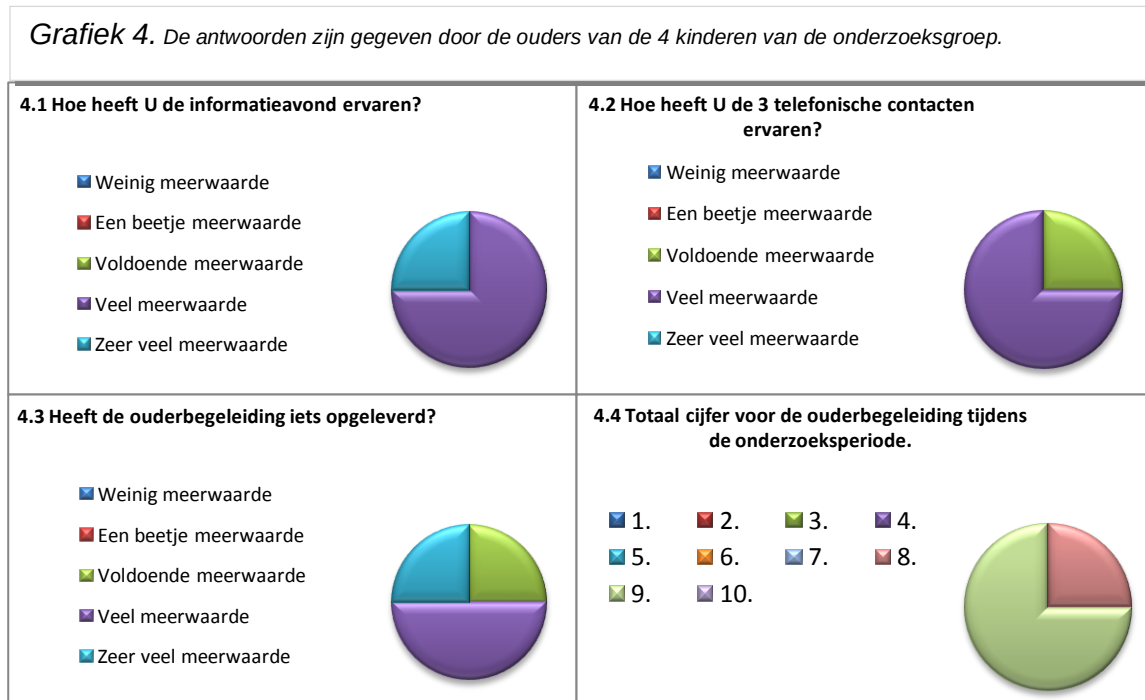

Bij de vraag 'Leest uw kind graag?' (grafiek 3.1) geeft één ouder aan dat het kind niet graag leest. Drie ouders hebben geen 'ja en geen nee' geantwoord. Onder het antwoord 'anders' (grafiek 3.1) geven de ouders aan dat het kind wisselend is in het graag lezen van tekst. Daarnaast is aangegeven dat het kind graag voorgelezen wordt. In grafiek 3.2 is het antwoord gegeven dat één kind direct gaat lezen als de ouder dit vraagt. Eén ouder geeft aan dat het 'buiafhankelijk' is en het niet altijd vanzelf gaat. Eén kind wil gaan lezen als zijn zusje ook op dat moment leest. Dit zijn antwoorden die onder 'anders' vallen. Eén kind gaat niet mee lezen.

4.2.3 Deelvraag: Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd volgens de ouders van de onderzoeksgroep?

Om het antwoord op deze vraag te geven is na de interventie bij de deelnemende ouders van de onderzoeksschool een eind- enquête (bijlage 3) afgenomen.

De kwantitatieve gegevens van de enquête die de ouders van de onderzoeksgroep hebben ingevuld worden weergegeven in Grafiek 4.

Uit grafiek 4.1 is af te leiden dat van elk kind een ouder vertegenwoordigd was op de informatieavond. Er waren twee moeders en twee vaders aanwezig. Deze avond wordt met een 'veel meerwaarde en zeer veel meerwaarde' beoordeeld. De onderzoeker heeft tijdens de telefonische afspraken (grafiek 4.2) zowel met moeders als met vaders van 3 kinderen gesproken. Van één kind is tijdens de drie telefonische gesprekken alleen met moeder gesproken. De telefonische gesprekken worden met 'voldoende meerwaarde en veel meerwaarde' beoordeeld. In grafiek 4.3 wordt door de ouders aangegeven dat de ouderbegeleiding voldoende tot zeer veel meerwaarde gehad heeft. Uit grafiek 4.4 is af te leiden dat de ouders aangeven dat de ouderbegeleiding veel heeft opgeleverd. Zij geven de begeleiding in het algemeen een gemiddeld punt van 8,8.

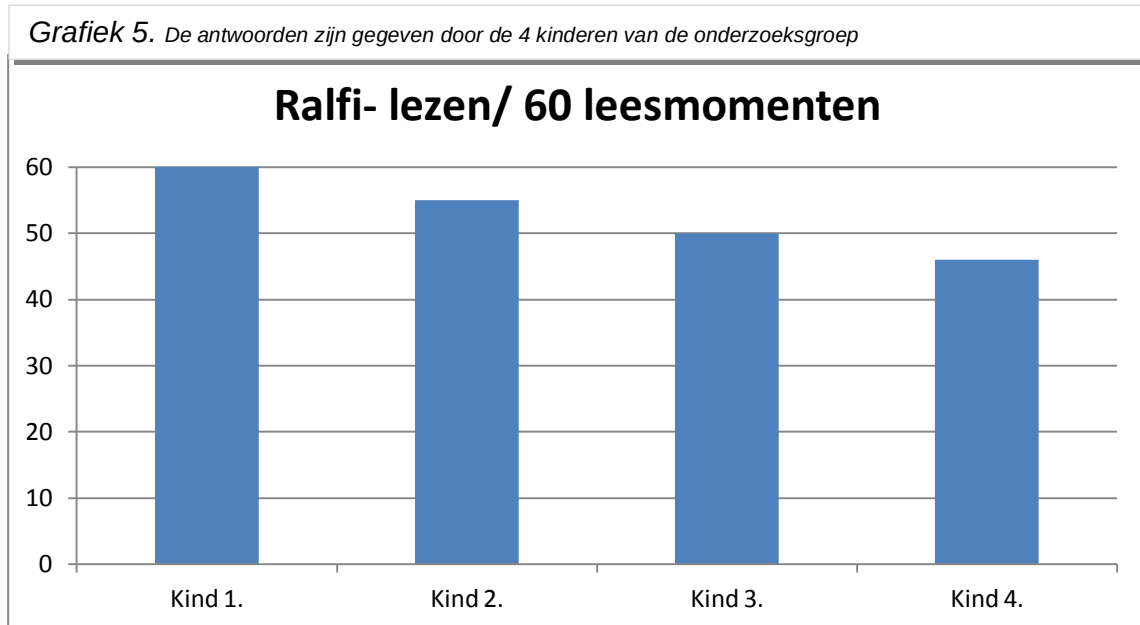
In de eind- enquête is aan de ouders de vraag gesteld; 'Zijn er nog opmerkingen, verbeterpunten, suggesties voor de onderzoeksschool'?

Samenvatting van de kwalitatieve antwoorden op de vraag: 'zijn er nog opmerkingen, verbeterpunten, suggesties voor de onderzoeksschool'?

Als opmerking heeft één ouder aangegeven dat de interventie 'Ralfi- lezen' goed toe te passen is in de thuissituatie. Drie ouders hebben geen opmerkingen, suggesties gedaan.

In de afsluitende individuele oudergesprekken hebben de ouders van de onderzoeksgroep aangegeven dat zij er aanvankelijk tegenop hebben gezien om te starten met het begeleiden van Ralfi- lezen in de thuissituatie. Het structureel en consequent inpassen van het Ralfi- lezen in de dagelijkse activiteiten van het gezin werd als een mogelijk probleem ervaren. Er werd na de interventie aangegeven dat zij het ritme snel te pakken hadden. Juist door heel consequent te zijn in het aanbod werd het gemakkelijker om het structureel vol te houden. De ouders van de onderzoeksgroep zijn van mening dat de ouderbetrokkenheid, het samen lezen en het herhalen van de teksten het leesplezier van het kind verhoogd heeft. Alle ouders willen doorgaan met het Ralfi- lezen.

Gedurende de interventie is er door de ouders dagelijks een logboek (bijlage 5) ingevuld. In grafiek 5 is te lezen hoeveel leesmomenten elk kind in twaalf weken gehad heeft.

Uit grafiek 5 is af te leiden dat kind 1 en 2 tussen de 50 en 60 leesmomenten tijdens de interventieperiode gehad hebben.

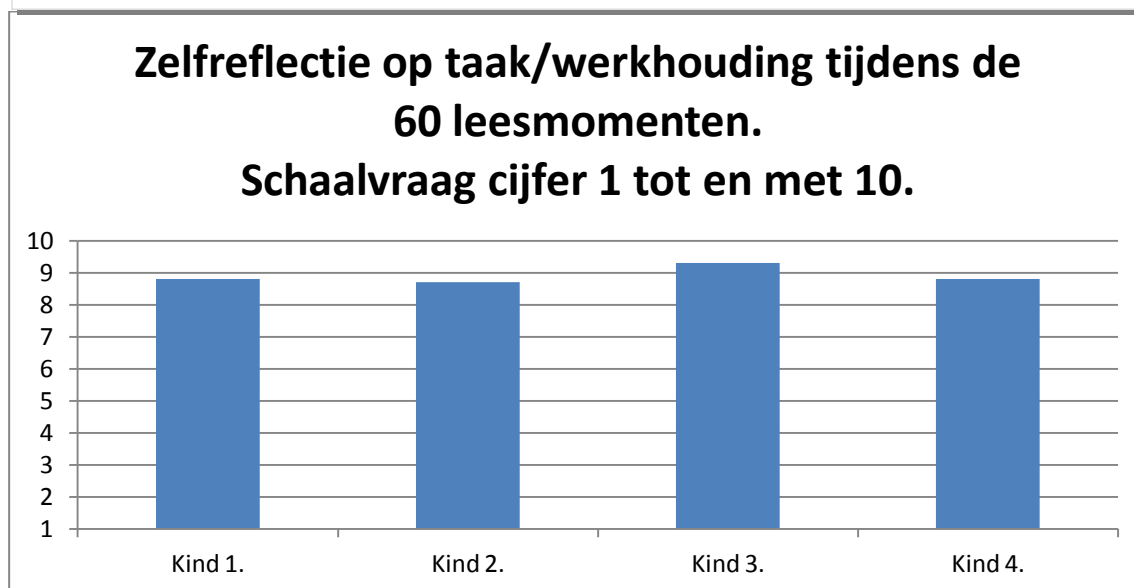
Kind 2 is één week ziek geweest en heeft daardoor 5 interventies gemist. Kind 3 en 4 hebben tussen de 40 en 50 leesmomenten tijdens de interventieperiode gehad.

Kind 3 is twee weken ziek geweest. Zijn ouders zijn gescheiden. Beide ouders hebben aangegeven dat het soms niet haalbaar was om tijdens de wisseling (co-ouderschap) te lezen.

Kind 4 is niet altijd gemotiveerd en er waren enkele weken dat het moment van het lezen thuis niet lukte. Dit kind is ziek geweest waardoor zij 4 dagen geen Ralfi heeft gelezen.

Gedurende de interventie is er door de kinderen samen met hun ouders na elke oefening gereflecteerd op taak/werkhouding. Middels een schaalvraag van 1 tot en met 10 is er door de kinderen een cijfer aan zichzelf toegekend (bijlage 5). De onderzoeker heeft een gemiddeld cijfer over de interventieperiode genomen. Dit is per kind aangegeven in grafiek 6.

Grafiek 6. De antwoorden zijn gegeven door de 4 kinderen van de onderzoeksgroep

Er is van elk kind over de gehele interventieperiode een gemiddeld cijfer weergegeven. Uit grafiek 6 is af te leiden dat kind 3 zichzelf het cijfer 9,3 toekent. Drie kinderen geven zichzelf een cijfer tussen 8,6 en 8,8.

Toelichting op de functie van het logboek:

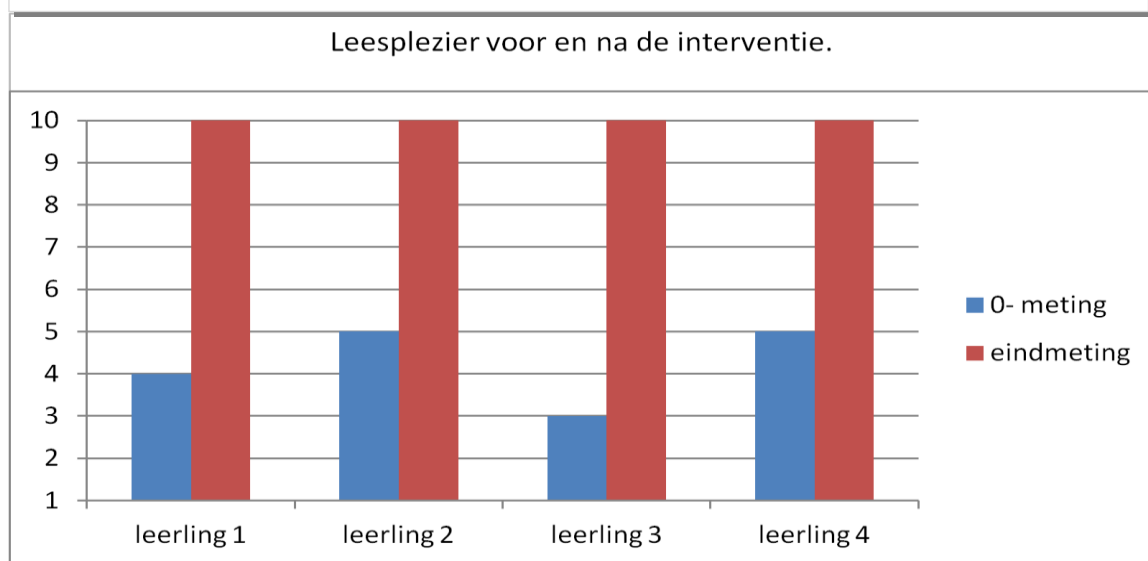
Door de leerkracht is in het logboek (bijlage 5) op dag 1 en dag 2 van het Ralfi- lezen aan de kinderen begeleidingstips gegeven. Dit om de inzet en accuratesse te verbeteren. De ouders kregen via het logboek de informatie waarmee zij thuis mee aan de slag gingen.

Daarnaast is het aantal minuten dat er aan een sessie besteed is en de leestechische moeilijke woorden aangegeven. Elke week zijn er in het logboek, door de leerkracht of door de ouders, woorden opgeschreven waarvan de betekenis ervan is uitgelegd door de leerkracht of ouders.

4.2.4 Deelvraag: Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd aan het leesplezier van de kinderen?

Om het antwoord op deze vraag te geven is er voorafgaand aan de interventie een nulmeting gedaan. De kinderen hebben een cijfer voor het leesplezier (bijlage 4) gegeven op een schaal van 1 tot en met 10. De kinderen hebben na de interventie opnieuw een cijfer gegeven voor hun leesplezier (bijlage 4). In grafiek 7 zijn de kwantitatieve resultaten van de nul- en de eindmeting van het leesplezier te zien.

Grafiek 7. De antwoorden zijn gegeven door de 4 kinderen van de onderzoeksgroep

Uit grafiek 7 is af te leiden dat het leesplezier van alle leerlingen omhoog is gegaan. Bij de nulmeting is het laagste punt een 3. Bij de eindmeting is het laagste punt een 10.

4.2.5 Deelvraag: Wat is het aantoonbare effect van de ouderbegeleiding op de technische leesvaardigheid op woord- en tekstniveau van hun kind.

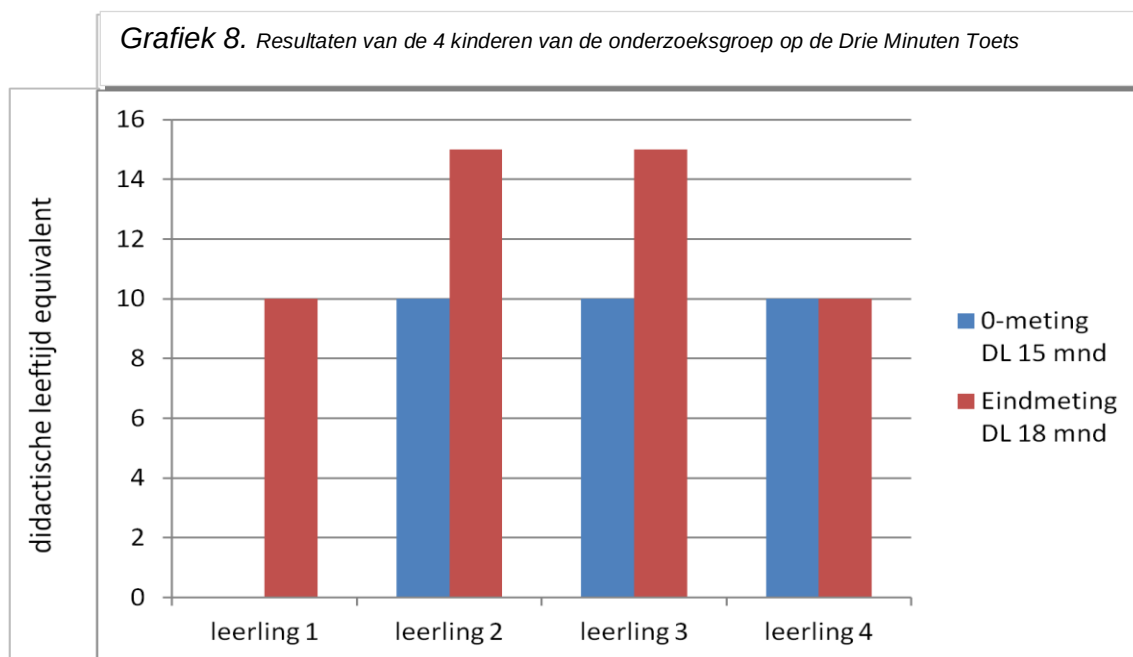
4.2.5.1 Woordniveau

De Vos, (2012) en Van der Leij, (2003) stellen dat door een combinatie van de didactische leeftijd met de didactische leeftijdequivalent (DLE:DL) het mogelijk is om vorderingen van de leerling in een leerrendement uit te drukken (LR). Wanneer de didactische leeftijd gelijk is aan de didactische leeftijdequivalent is er sprake van een leerrendement van 100%. Bij de start van groep 3 wordt de didactische leeftijd (DL) op 0 gezet. Uitgaande dat een

schooljaar 10 maanden heeft dan komt het dle van 10 overeen met de gemiddelde leerling op het einde van groep 3.

Het leerrendement is belangrijk voor het signaleren van het leesprobleem. De ernst van de leesachterstand van de leerling wordt hiermee vastgesteld. Hoe lager het leerrendement, hoe groter de achterstand, hoe zwakker de lezer.

Om het effect van de interventie te meten op de vaardigheid van het technisch lezen op woordniveau is, voorafgaand aan de interventie, door middel van de Drie Minuten Toets (DMT) een nulmeting gedaan. Om de eindmeting te bepalen is na de interventie van 12 weken opnieuw de DMT- toets afgenomen. Grafiek 8 geeft de kwantitatieve resultaten van het beheersingsniveau op woordniveau van de nul- en de eindmeting weer in een DLE.

In tabel 1 wordt de vooruitgang op de vaardigheid van het technisch lezen op woordniveau (DLE:DL) omgezet in leerrendement in %.

Tabel 1

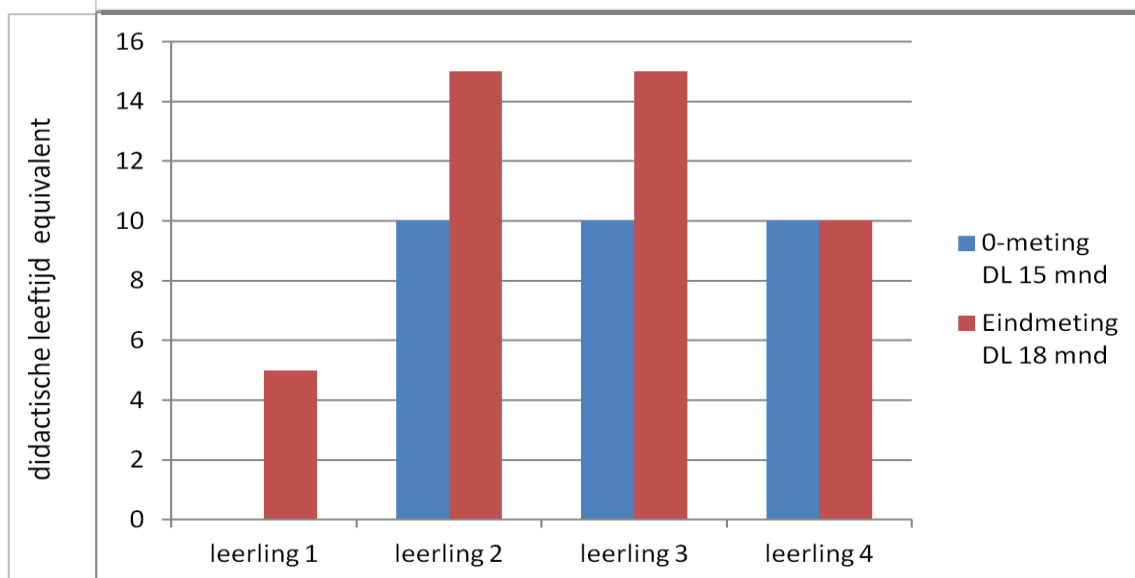
leerling	nulmeting		leerrendement tot interventie-periode	eindmeting			leerrendement interventieperiode		
	DL	DLE	LR tot interventie-periode	DL	DLE	LR	toename DL	vordering periode	LR
1	15	<5	0 %	18	10	56 %	3	10	333%
2	15	10	65 %	18	15	83 %	3	5	167%
3	15	10	65 %	18	15	83 %	3	5	167%
4	15	10	65 %	18	10	56 %	3	0	0%

Drie leerlingen zijn gestegen met hun LR na de interventieperiode ten opzichte van de LR tot de interventieperiode. Deze drie leerlingen zijn ingelopen op de achterstand bij het technische lezen op woordniveau. Eén leerling is niet gestegen op LR en heeft de achterstand niet ingehaald op woordniveau. Leerling 1 heeft een leerrendement van 333% laten zien in een periode van 3 maanden.

4.2.5.2 Tekstniveau

Om het effect van de interventie (ouderbegeleiding tijdens Ralfi- lezen in de thuissituatie) te meten op de vaardigheid van het technisch lezen op tekstniveau is, voorafgaand aan de interventie, door middel van de AVI- toets een nulmeting gedaan. Om de eindmeting te bepalen is na de interventie van 12 weken opnieuw de AVI- toets afgenomen. Grafiek 9 geeft de kwantitatieve resultaten van het AVI- beheersingsniveau van de nul- en de eindmeting weer in een DLE.

Grafiek 9. Resultaten van de 4 kinderen van de onderzoeksgroep op AVI- lezen.

In tabel 2. wordt de vooruitgang op de vaardigheid van het technisch lezen op tekstniveau (DLE: DL) omgezet in leerrendement in %.

Tabel 2.

leerling	nulmeting		leerrendement tot interventie-periode	eindmeting			leerrendement interventieperiode		
	DL	DLE	LR tot interventie-periode	DL	DLE	LR	Toename DL	Vordering periode	LR
1	15	<5	0 %	18	5	28 %	3	5	167%
2	15	10	65 %	18	15	85 %	3	5	167%
3	15	10	65 %	18	15	85 %	3	5	167%
4	15	10	65 %	18	10	56 %	3	0	0%

Drie leerlingen zijn gestegen met hun LR na de interventieperiode ten opzichte van de LR tot de interventieperiode. Deze drie leerlingen hebben een positieve ontwikkeling laten zien in de vaardigheid van het technische lezen op tekstniveau. Eén leerling heeft geen leerrendement laten zien op de vaardigheid van het technische lezen op tekstniveau.

Hoofdstuk 5 Conclusie

Op grond van de gevonden data in hoofdstuk 4 en de bevindingen uit de literatuurstudie (hoofdstuk 2) worden in dit hoofdstuk de conclusies weergegeven met betrekking tot de centrale onderzoeksvraag. Vanuit de deelvragen worden de resultaten weergegeven en gerelateerd aan de theorie. Daarna volgt een beschrijving over de betekenis van het onderzoek voor de praktijksituatie en de betekenis van het onderzoek voor inclusie. Tot slot worden er aanbevelingen gedaan.

5.1 Conclusie met betrekking tot de centrale onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag in dit onderzoek is

Heeft het coachen van ouders die hun kind thuis begeleiden op het gebied van technisch lezen aantoonbaar positief effect op het leesplezier en op de vaardigheid van technisch lezen op woord- en tekstniveau?

Uit dit kleinschalige onderzoek is op de centrale onderzoeksvraag het volgende antwoord te geven.

Het coachen van ouders die hun kind thuis begeleiden op het gebied van technisch lezen heeft een aantoonbaar effect op het leesplezier en op de vaardigheid van technisch lezen op woord- en tekstniveau. (hoofdstuk 4.2.6.1 en 4.2.6.2, tabel 1 en 2)

Dit betekent voor de onderzoeksschool dat er mogelijkheden zijn om in de toekomst een beleid te ontwikkelen betreffende het coachen van ouders die hun kind in de thuissituatie begeleiden op de vaardigheden van het technisch lezen.

In overeenstemming met de literatuur in hoofdstuk 2 (Cijvat & Voskens, 2009) wordt in dit onderzoek bevestigd dat ouders behoefte hebben aan handvatten en feedback tijdens het begeleiden van hun kind in het technisch leesproces. Het onderzoek heeft laten zien dat als er door school met een duidelijk plan van aanpak gewerkt wordt, het ouders duidelijkheid en structuur geeft in het begeleiden van hun kind met een leesprobleem. Ouders voelen zich vanuit school gesteund en daardoor is de kans groter dat ouders betrokken en gemotiveerd blijven.

5.2 Conclusies van de deelvragen

5.2.1 Welke werkwijze wordt er thuis tijdens het lezen gehanteerd?

Ouders geven aan (hoofdstuk 4.2.1, grafiek 1) dat zij ook al voorafgaande het onderzoek zonder gerichte begeleiding met hun kind lezen. Hiermee wordt bedoeld dat ouders hun kind niet volgens een methode begeleiden, zoals bijvoorbeeld volgens het Ralfi- principe,

In de literatuur wordt ervoor gepleit dat (hoofdstuk 2, Boer & Vries, 2009) de ondersteunende rol van een ouder tijdens het technisch leesproces van hun kind, vooral effectief is wanneer ouders weten hoe ze hun kind tijdens het lezen het kunnen begeleiden. Het gaat dan om de manier van en de wijze waarop fouten gecorrigeerd moeten worden, het voordoen en het samen lezen en het geven van positieve feedback.

5.2.2 Waar lopen de ouders tegen aan bij de begeleiding tijdens het lezen thuis?

Uit dit onderzoek (hoofdstuk 4.2.2, grafiek 2) is af te leiden dat de ouders verschillend reageren op de vragen over hun eigen vaardigheden rond het begeleiden bij het technisch lezen (gevoelens van zelfverzekerdheid en onzekerheid, behoefte aan tips voor bieden van gerichte hulp).

Er kan geconcludeerd worden dat de ouders, op het gebied van technische lezen, hun kind graag willen helpen. Zij weten niet goed hoe zij dit aan moeten pakken.

Hieruit mag verondersteld worden dat zonder gerichte ouderbegeleiding vanuit school het voor ouders niet helder is op welke wijze zij hun kind effectief kunnen ondersteunen in het begeleiden van het technisch leesproces van hun kind.

5.2.3 Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd volgens de ouders van de onderzoeksgroep?

Er kan uit dit onderzoek geconcludeerd worden dat het coachen van ouders de ouderbetrokkenheid bij de leesontwikkeling van hun kind vergroot.

Grafiek 4, (hoofdstuk 4.2.3.) laat ook zien dat de ouders van mening zijn dat de ouderbegeleiding voldoende tot zeer veel meerwaarde heeft gehad. Dit is in

overeenstemming met wat in hoofdstuk 2 vermeld staat: 'Het vergroten van ouderbetrokkenheid heeft een positieve invloed op het actief begeleiden van hun kind in het leesproces'. In dit onderzoek wordt dat bevestigd. (hoofdstuk 2: Cijvat, I., & Voskens, C. 2008, Smits & Braams 2006)

5.2.4 *Wat heeft de ouderbegeleiding opgeleverd aan het leesplezier van de kinderen?*

Er kan op grond van de gevonden data (hoofdstuk 4.2.4 grafiek 7) geconcludeerd worden dat ouderbegeleiding tijdens het lezen in de thuissituatie een aantoonbaar effect heeft op het leesplezier van de leerling. Leesplezier bevordert het lezen en daarmee mogelijk indirect weer de leesvaardigheid.

Er wordt in de literatuurstudie (hoofdstuk 2: Paternotte, 2009) aangegeven dat het leesplezier toeneemt wanneer ouders een effectieve rol spelen bij de leesontwikkeling van hun kind. In dit onderzoek wordt dat bevestigd. Het leesplezier is toegenomen (hoofdstuk 4.2.4 grafiek 7) en dat is belangrijk. Dit is van invloed op de leesontwikkeling van het kind. Een gemotiveerd kind gaat meer lezen en maakt leeskilometers. Door het maken van leeskilometers wordt er voortdurend gewerkt aan de technische vaardigheden van het lezen. In de literatuurstudie (hoofdstuk 2, Van der Leij, 2003) wordt het belang van vlot kunnen ontsleutelen van woorden beschreven. Door een voldoende technische vaardigheid kan een kind snel tot begrip van een tekst komen en kan de woordenschat worden vergroot. Een lezend kind wordt vaardiger betreffende techniek en daarmee op woord- en tekstbegrip. Dit leidt weer tot een verhoging van het leesplezier.

Niet alleen het leesplezier komt in ontwikkeling maar ook het competentiegevoel van het kind kan ontwikkelen naar een hoger niveau. De succeservaring die een leerling opdoet geeft zelfvertrouwen. (hoofdstuk 2, Dijkstra, R. 1999). In het onderzoek was dit duidelijk merkbaar. De kinderen ontdekten zelf dat ze moeilijke woorden sneller konden ontsleutelen. Eén kind voelde zich zo competent dat hij in de kleuterklas wilde gaan voorlezen. Een ander kind wilde graag tutor worden van een kind van groep 3. Dit zijn mooie ontwikkelingen.

5.2.5 Wat is het aantoonbare effect van de technische leesvaardigheid op woord- en tekstniveau?

Er kan uit dit onderzoek geconcludeerd worden dat drie van de vier kinderen op het gebied van technisch lezen op woordniveau en tekst niveau (hoofdstuk 4.2.6.1, tabel 1 en hoofdstuk 4.2.6.2, tabel 2) een ontwikkeling hebben laten zien.

5.2.5.1 Conclusie Woordniveau

De hoge scores van leerling 1,2 en 3 (hoofdstuk 4.2.5.1, tabel 1) kunnen mogelijk verklaard worden doordat zij een groot aantal leesmomenten hebben benut tijdens de interventieperiode van 12 weken (hoofdstuk 4, grafiek 5). Vooral leerling 1 die het hoogste leerrendement heeft van 333% op woordniveau heeft alle 60 leesmomenten (hoofdstuk 4, grafiek 5) benut. Het logboek is dagelijks ingevuld en de onderzoeker heeft in het logboek terug kunnen lezen dat de ouders positief zijn in het geven van tips en feedback. Leerling 4 heeft geen ontwikkeling laten zien. Zij heeft een leerrendement van 0%. Mogelijk is de oorzaak hiervan dat zij een aantal sessies ziek is geweest en dat zij het minst gemotiveerd was van de kinderen van de onderzoeksgroep. Het logboek geeft aan dat er niet altijd volgens het Ralfi- principe gelezen is. Zij heeft verschillende keren thuis alleen gelezen en in het logboek is regelmatig geen feedback gegeven.

5.2.5.2 Conclusie Tekstniveau

Van de vier deelnemende leerlingen laten er drie in de eindmeting een grote ontwikkeling zien. De hoge scores van leerling 1,2 en 3 (hoofdstuk 4.2.5.2, tabel 2) kunnen mogelijk verklaard worden doordat zij een groot aantal leesmomenten hebben benut tijdens de interventieperiode van 12 weken (hoofdstuk 4, grafiek 5). Het logboek is dagelijks ingevuld en de onderzoeker heeft in het logboek terug kunnen lezen dat de ouders positief zijn in het geven van tips en feedback.

Zoals ook op woordniveau heeft leerling 4 geen ontwikkeling laten zien. Zij heeft een leerrendement van 0%. Voor het lezen van de mogelijke oorzaken hiervan wordt er verwezen naar de conclusie op woordniveau.

Zwakke lezers laten over het algemeen een minder grote groei zien. Opmerkelijk in dit onderzoek is dat de zwakste leerling uit de beginmeting (hoofdstuk 4.2.5.1, tabel 1) het grootste leerrendement heeft laten zien.

Van der Leij (2003) stelt het volgende; 'Wanneer bij kinderen de achterstand betreffende de technische leesvaardigheid op woordniveau minder groot is, dan zie je na het inzetten van extra effectieve leestijd, een hoger leerrendement dan bij zwakke leerlingen'. Opvallend in dit onderzoek is dat dit niet geldt voor leerling 1 ten opzichte van leerling 2 en 3. (hoofdstuk 4. Grafiek 8 en tabel 1). Bij deze leerling wordt voorafgaande aan de nul- meting een leerrendement gezien van 0%. Tijdens de interventie periode van 12 weken heeft deze leerling het leerrendement gebracht naar 333%. Dit blijft opmerkelijk. De vraag is of deze leerling wel een zwakke lezer is in de termen van Van der Leij.

Leerling 1. heeft de diagnose ADHD en PDD-NOS. Uit de conclusie van het intelligentieonderzoek (juni 2010) blijkt dat deze leerling een zwak werkgeheugen heeft. Het advies om leerstof veel te herhalen wordt hierin gegeven. In de interventieperiode van 12 weken heeft consequent de herhaling van de aangeboden leerstof en het oefenen van de vaardigheid op het technisch lezen plaats gevonden. Mogelijk verklaard dit het leerrendement van 333% bij leerling 1.

Swaab (2011, hoofdstuk 2.4) stelt dat bij een zwak werkgeheugen informatie moeilijk kan beklijven en nauwelijks opgeslagen wordt in het lange termijn- geheugen. Herhaling van de aangeboden leerstof biedt volgens Swaab kansen om de leerstof te automatiseren. In dit onderzoek wordt aangetoond dat het herhalen van de aangeboden leerstof vooral een positief effect heeft gehad op de technische leesvaardigheden bij leerling 1. Dit is in overeenstemming met de literatuur uit hoofdstuk 2.4.

De positieve ontwikkeling op de technische leesvaardigheid van leerling 1 is van invloed op het welbevinden van de leerling en voelt zich mede hierdoor competent geworden. (literatuurstudie, hoofdstuk 2, Dijkstra, R. 1999). Het zelfvertrouwen van deze leerling is in deze periode enorm gegroeid. Voor de interventie blokkeerde dit kind op het moment van toetsen afnemen. De onderzoeker heeft tijdens de interventieperiode hier aandacht voor gehad en er is veel met het kind geoefend. Vooral het hardop lezen van de teksten heeft haar geholpen om met het afnemen van toetsen om te kunnen gaan. Dit heeft waarschijnlijk geleid tot het ontwikkelen van zelfvertrouwen en vaardigheden op het gebied van technisch lezen op woord- en tekstniveau.

Conform de verwachting vanuit de theorie (hoofdstuk 2, Boer & Vries, 2009, Vernooy, 2006) heeft er bij drie van de vier kinderen van de onderzoeksgroep een groei plaats gevonden. Er is gebruik gemaakt van het evidence based programma Ralfi- lezen (Smits & Braams, 2006).

Er wordt aan de kinderen extra oefentijd geboden en via de ouders horen de kinderen de tekst vaker. Door de één- op- één interactie tussen ouder en kind is er meer intensiteit met meer mogelijkheden tot directe feedback. Door een woord meerdere keren te lezen wordt het woord eerder herkend. De literatuurstudie in hoofdstuk 2 bevestigt dat kennis en leesvaardigheden zich ontwikkelen onder invloed van herhaling en oefening. (Verliefde, E., Hermans, R. 2003).

Bij de leerlingen van de onderzoeksgroep is er sprake van een psychiatrische stoornis en/of een gedragsstoornis. Bijkomende problemen zijn dat deze leerlingen faalangstig of totaal niet gemotiveerd zijn om te leren lezen. De leerlingen van de onderzoeksgroep hebben bij alle leeractiviteiten, dus ook bij lezen, last van hun rusteloze, impulsieve en ongeconcentreerde gedrag. De één- op- één interactie (ouder en kind) heeft ertoe bijgedragen dat de kinderen minder prikkels kregen en daardoor zich beter konden richten op hun taak. Het krijgen van positieve en gerichte feedback geeft deze kinderen zelfvertrouwen wat invloed heeft op het leren lezen. De basisbehoefte 'competentie' van de leerling wordt volgens Dijkstra (1999) hiermee versterkt. De literatuurstudie in hoofdstuk 2 (Wentink, e.a. 2010, Scholte, e.a. 2007) geeft aan dat kinderen met een psychiatrische en/of gedragsproblemen zich het beste kunnen ontwikkelen in een omgeving waar gewerkt wordt met vaste routines en herhaling van de leerstof. Een korte instructie en variatie in het aanbod is van invloed op de betrokkenheid van deze leerlingen. Het werken vanuit duidelijke doelen geeft het kind overzicht en structuur.

5.3 *Voorlopig karakter bevindingen*

Volgens Vernooy (2006) is lezen een voorwaarde om succesvol te kunnen functioneren in de maatschappij. Wanneer een kind een tekst goed kan decoderen en hier genoeg tempo inbouwt, ligt er een goede basis om informatie op te nemen. Wordt er een stagnatie in de leesontwikkeling gesignaleerd dan vraagt dit om een effectieve en intensieve ondersteuning. De PI school is zich ervan bewust dat het leesaanbod bij zwakke lezers moet worden uitgebreid naast het reguliere aanbod van de methode. Het onderzoek heeft laten zien dat het vier tot vijf keer in de week lezen van een tekst een positief effect heeft op de vaardigheid van het technisch lezen. Structurele herhaling van het aanbod is wat leeszwakke kinderen nodig hebben. Ouders hierin betrekken zou een logisch gevolg zijn. Hierdoor is een verlegenheidsituatie ontstaan omdat de PI school terughoudend is in het betrekken van ouders tijdens het technisch leesproces van hun kind in de thuissituatie.

In dit onderzoek wordt aangetoond dat wanneer ouders door school gecoacht worden in het

begeleiden van hun kind er een positief effect te zien is op de technische leesvaardigheid van hun kind. Het biedt de school en de ouders handvatten om op een verantwoorde manier met hun kind te kunnen lezen.

Vernooy (2006) stelt dat het niet zozeer de methode is die de leerprestaties neerzet maar dat het gebruik van de methode bepaalt of een kind tot ontwikkeling komt. Het onderzoek laat zien dat de methode Ralfi-lezen geschikt is voor de onderzoekskinderen. Deze methode biedt herhaling, structuur, betrokkenheid van de ouders, feedback en er kan ingespeeld worden op de leefwereld van het kind door gepaste onderwerpen te kiezen. Dat het evidence – based programma Ralfi-lezen een effectieve methode is om het leesniveau te verbeteren, hebben al verscheidene studies aangetoond. Dit onderzoek laat zien dat ook door de ouders deze methode als prettig en effectief ervaren wordt om mee te werken.

In dit hoofdstuk is het van belang om na te gaan of er over betrouwbaarheid en validiteit gesproken kan worden. De gevonden data zijn betrouwbaar en nauwkeurig omdat er in het onderzoek herhaalde COTAN- geregistreerde onderzoeksinstrumenten zijn gebruikt. Daarnaast zijn er door de onderzoeker vragenlijsten gemaakt. Deze zijn zorgvuldig verwerkt. De onderzoeker realiseert zich dat de bevindingen van dit onderzoek voorlopig van karakter zijn, omdat er sprake is van een beperkte onderzoeksgroep en een beperkte duur van de interventie. Om te spreken van validiteit is er een grotere onderzoeksgroep over een langere onderzoeksperiode nodig. Dat neemt niet weg dat er, waar het mogelijk is, kansen liggen voor de onderzoeksschool. Met een optimale ouderbegeleiding vanuit school is het mogelijk om ouders in te zetten in begeleiden van hun kind in het technisch leesproces. Het is aannemelijk om op de onderzoeksschool door de onderzoeker een vervolgonderzoek te starten maar dan uitgestrekt over een periode van één jaar

5.4 Reflectie op de ethiek van het onderzoek

Alle ouders van de onderzoeksgroep hebben toestemming gegeven om aan het onderzoek mee te doen. Ook voor hun kind hebben zij ingestemd. Er is voortdurend contact geweest tussen de onderzoeker en de ouders. Het uitwisselen van ervaringen die tijdens de begeleiding door de ouders werden opgedaan stond hierin centraal. Waar nodig werd de begeleiding of aanpak bijgesteld. Er is met elke ouder individueel een afsluitend gesprek geweest en zijn de resultaten besproken. Met instemming van de ouders wordt het Ralfi-lezen tot de zomervakantie voortgezet. De ouders ontvangen schriftelijk de resultaten van dit onderzoek. Zij zijn ervan op de hoogte dat alle gegevens geanonimiseerd zijn. Voor alle vragenlijsten is toestemming gevraagd aan de betrokkenen.

Om ouderbetrokkenheid te vergroten worden de volgende algemene aanbevelingen gedaan:

- ✓ Maak ouders medeverantwoordelijk voor het leesproces van hun kind. Zorg daarom voor een structurele ouderbegeleiding op het gebied van technisch lezen. Hierdoor blijven ouders gemotiveerd om het leesproces van hun kind te ondersteunen.
- ✓ Biedt ouders didactische handvatten bij het technische lezen om thuis doelgericht aan structuur en inhoud te werken.
- ✓ Biedt ouders pedagogische handvatten om het begeleiden, motiveren en activeren van hun kind te kunnen bewerkstelligen.
- ✓ Biedt ouders een korte informatie over het belang van een goede technisch leesvaardigheid aan.
- ✓ Biedt ouders informatie aan over hoe een psychiatrische stoornis van invloed kan zijn op het leesproces. En wat de kinderen met deze meervoudige problematiek nodig hebben om het leesproces te ondersteunen.

Gericht op de onderzoeksschool worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- ✓ De uitslagen van het onderzoek presenteren aan het team.
- ✓ Er wordt op de onderzoeksschool het voorstel gedaan om de ouderbegeleiding bij het technisch lezen in te voeren in een verlengd onderzoek.
- ✓ Er wordt op de onderzoeksschool een voorstel gedaan om in het verlengde van het onderzoek een beleid te ontwikkelen rond de begeleiding van ouders met betrekking tot thuisinterventies.

Gericht op vervolgonderzoek wordt er de volgende aanbeveling gedaan:

- ✓ Om te streven naar betrouwbare resultaten is het goed om in een vervolgonderzoek de onderzoeksgroep groter te maken. Het afnemen van een 'follow-up' meting. Eerder onderzoek geeft aan dat de effecten van herhaald lezen duurzaam zijn. (Berends&Reitsma, 2007) Met een follow-up meting kan nagegaan worden of de resultaten die behaald zijn op technisch leesniveau ook langer stand houden. Hiermee wordt bedoeld dat het vervolgonderzoek over een langere periode plaats moet vinden. Het werken met Ralfi- light (Smits, 2003) wordt hierin meegenomen.

Hoofdstuk 6 Evaluatie onderzoek

In dit hoofdstuk wordt gereflecteerd op het onderzoek en geef ik mijn persoonlijke ontwikkelingen weer.

6.1 Het voorstel

Het proces van dit onderzoek begon op het moment dat ik in gesprek ging met de behandelcoördinator van de onderzoeksschool. De meningen zijn op de onderzoeksschool nogal verdeeld betreffende ouderbegeleiding. De visie is dat ouders al genoeg belast zijn met de opvoedkundige taak van hun kind en daarom niet betrokken worden tijdens leesactiviteiten in de thuissituatie.

Met onderbouwde argumenten wilde ik dat het onderzoek gedragen werd door de praktijkschool. In samenspraak met de behandelcoördinator ben ik tot dit onderzoek gekomen. In de zomervakantie (juli en augustus 2011) die vooraf ging aan het onderzoek had ik mij al ingelezen en dacht ik goed voorbereid te zijn. De ervaring van nu heeft mij geleerd dat je nooit genoeg kunt lezen, voorbereiden, herschrijven, kennis en ervaring uitwisselen met je studiegenoten. Het schrijven van het voorstel en de feedback van mijn studiebegeleider brachten mij tot het inzicht niet te groot te denken in dit onderzoek. De uitvoerbaarheid moest te realiseren zijn. In je enthousiasme is er de valkuil om veel aan te pakken.

Het voorstel van het onderzoek kwam tot stand en het betrekken van ouders bij de leesontwikkeling van hun kind werd bij de ouders van de onderzoeksgroep gerealiseerd.

6.2 Het onderzoek

Uit praktijkervaring van de afgelopen jaren was ik ervan overtuigd dat kinderen met een psychiatrisch probleem en een leesprobleem extra herhaling en een vaste structuur nodig hebben om de aangeboden leerstof te automatiseren. Naar mijn mening was er op dit gebied op de onderzoeksschool winst te behalen.

Door het volgen van deze studie en het lezen van literatuur (hoofdstuk 2) werd ik er ervan overtuigd dat ouderbetrokkenheid positief van invloed zou kunnen zijn op het leesproces van hun kind. Met groot enthousiasme stond ik achter mijn plan maar spannend vond ik het om

er mee te starten Uiteindelijk was mijn overtuiging om het te doen slagen primair gestoeld op intuïtie en ervaring. Dat bracht risico's met zich mee. Ik wilde er alles aan doen dat ouders niet zouden afhaken.

Om de ouders mee te nemen in het onderzoek en het samen streven naar een goed resultaat was het van belang om te weten wat ouders moeilijk vinden in het begeleiden van hun kind op leesgebied. Waar liggen behoeftes, op wat voor manier kan ik ouders ondersteunen en tips geven? Door middel van een enquête en het houden van een informatieavond heb ik geprobeerd bij de ouders behoeftes te peilen betreffende het effectief begeleiden van hun kind op het gebied van technisch lezen.

Op de informatieavond gaven enkele ouders aan dat zij er tegenop zagen om het consequent vol te houden. Ik weet hoe hard de ouders met een kind dat meervoudige problemen heeft, moeten werken. De opvoeding loopt bij deze kinderen niet als een vanzelfsprekendheid. Maar door het vertrouwen uit te spreken, door het tonen van mijn betrokkenheid werden de risico's kleiner dat zij zouden afhaken tijdens het onderzoek. Alle ouders zagen het belang van de structurele ondersteuning van hen in de thuissituatie tijdens het leesproces. De uitdaging kon beginnen en ik had het vertrouwen erin dat het goed zou gaan.

6.3 *Uitvoerbaarheid van het onderzoek en de toekomst van het onderzoeksplan*

De informatieavond, de logboeken en het tussentijds telefonisch contact met de ouders van de onderzoeksgroep zorgden ervoor dat ik de voortgang van het onderzoek kon volgen. Op deze manier kon ik inspelen op eventuele onduidelijkheden en problemen waar de ouders tegen aan liepen. Ik heb weinig problemen ervaren in het begeleiden van de ouders en hun kinderen.

Wanneer ik het onderzoek opnieuw moest doen zou ik de enquête van de voor- en nameting beter op elkaar afstemmen. Tijdens de data analyse ben ik erachter gekomen dat ik niet consequent in de voor- en nameting dezelfde vragen gesteld heb. Hierdoor kon één deelvraag niet als valide beschouwd worden. Bij de verwerking van de data was het soms moeilijk om de antwoorden te verwerken in een grafiek. De keuzeantwoorden waren te verschillend.

Daarnaast zou ik op de informatieavond een korte uitleg geven over het belang van ouderbetrokkenheid in de thuissituatie tijdens het leesproces en meer ruimte inplannen om te oefenen in het begeleiden van een leestekst. Hoe werk je volgens de Ralfi- methode ? Ik beschouw deze punten voor mezelf als een leerwinst.

De ouderbegeleiding bij het technisch lezen is uitgewerkt, uitgetoetst en effectief gebleken. Op de onderzoeksschool ligt nu een concreet plan klaar. De school kan hier verder vorm aan gaan geven en uitwerken in de praktijk. Mocht de school het concreet plan gaan gebruiken dan zal ik als dyslexiespecialist mijn kennis met mijn collega's delen. Dit onderzoek toont aan dat het coachen van ouders structuur en ondersteuning geeft in het begeleiden van hun kind met een leesprobleem. De methode Ralfi- lezen is praktisch inzetbaar en haalbaar qua tijd voor in de thuissituatie.

Ik heb ouders kunnen motiveren en activeren in het begeleiden en ondersteunen in het leesproces van hun kind. De reacties van de ouders en kinderen zijn zeer waardevol geweest waardoor ik voortdurend het plan kon bijstellen of voort kon zetten. Samen hebben we gewerkt aan dit onderzoek en kan dit meesterstuk een bron zijn voor iedereen die met een thuisinterventie- programma voor het technisch leren lezen wil werken.

6.4 Het krijgen en geven van feedback tijdens dit onderzoek

De feedback werd gegeven door de studentbegeleider en door drie medestudenten. Zonder de kritische maar positieve feedback en tips was ik niet zover gekomen. Feedback krijgen en geven houdt je ten aanzien van je eigen onderzoek en dat van de ander kritisch en scherp. Het uitvoeren van mijn onderzoek ging mij gemakkelijker af dan het beschrijven van het onderzoek. Ik ben een echte doener en vertrouwd met de leerlingen en de ouders. Ik weet uit praktijkervaring dat mijn enthousiasme en gedrevenheid kinderen en ouders inspireert en ondersteunt in een plan van aanpak rondom cognitieve en pedagogische vaardigheden. Een meesterstuk schrijven vraagt om vaardigheden die van een andere orde zijn. Het houden aan speciale regels waarnaar ik mij moest richten was een omschakeling. Voortdurend herformuleren, feedback ter harte nemen en volhouden was wat allemaal bij het proces hoorde. Soms zakte me de moed in de schoenen en dacht ik er niet doorheen te komen. Er zijn ook momenten geweest van twijfels en onzekerheid. Maar de betrokkenheid naar elkaar en het soms stoom afblazen of gewoon even mopperen gaven mij weer de moed om verder te gaan. Daarnaast weet ik van mezelf dat ik een doorzetter ben en positief in het leven sta. Dit heeft mij telkens weer zoals ook nu naar een hoger niveau gebracht in het denken en doen als mens en als leerkracht. Het opdoen van kennis, het toepassen van die kennis in de praktijk en het reflecteren op mijn eigen handelen en het bijstellen hiervan houdt mij scherp in het geven van goed onderwijs. Het schrijven van het meesterstuk is volbracht en ik ben er trots op.

6.5 Reflectie op mijn eigen leerproces.

Interpersoonlijk competentie:

De vaardigheden zoals open staan voor de ander, in contact blijven, luisteren en alert zijn op signalen van alle betrokkenen kregen het accent. Ik heb met de ouders en hun kinderen in een sfeer samengewerkt waarin het contact open en prettig was. Ik heb ouders en hun kinderen de ruimte geven om hun mening te delen met mij of suggesties te doen dat ten goede kwam van de begeleiding aan de leerling met zijn leesprobleem.

(Ortho) pedagogische competentie:

Een aantal vaardigheden zijn aan de orde geweest. Hoe kan ik ouders ondersteunen bij het thuis lezen? Hoe kan ik ouders en kinderen in hun eigen waarde laten en daarop inspelen zodat er een effectieve begeleiding door ouders in gang gezet wordt? Waar liggen behoeftes van de ouders om hun kind te begeleiden zodat het effectief is? Tijdens de telefoongesprekken heb ik geprobeerd ouders tips en feedback te geven zodat zij weer met hun kind verder konden in hun leesbegeleiding. Ik heb complimenten aan ouders gegeven en het uitspreken van vertrouwen stimuleerde ouders om weer verder te gaan met de begeleiding.

Vakinhoudelijk en (ortho) didactische competentie:

Ik heb me verdiept in de verschillende evidence- based programma's. Daardoor heb ik een keuze kunnen maken voor een programma waarvan ik dacht dat het goed aan zouden sluiten bij de kinderen en ouders van de onderzoeksgroep. Door de literatuurstudie is op vakinhoudelijk gebied mijn kennis vergroot. Ik heb geleerd om de theorie aan de praktijk te koppelen. Hierdoor voel ik mij deskundiger en kan ik mijn keuzes nog sterker onderbouwen, beschrijven en in de praktijk toepassen.

Organisatorische competentie:

Om een praktijkonderzoek te doen slagen is er een goede organisatie nodig. Een praktijkonderzoek vraagt organisatorische vaardigheden.

Dit onderzoek heeft mij geleerd om een plan van aanpak op te stellen met daarin een tijdspad. Dit geeft structuur en houvast. Het plannen van een ouderavond, het onderhouden van de telefonische contacten, afspraken maken met ouders en kinderen en de toetsmomenten inplannen waren activiteiten die mijzelf, de ouders en de kinderen gebracht hebben tot een overzichtelijke organisatie van dit onderzoek.

Competentie in samenwerken:

Er werd een beroep gedaan op het samenwerken met de ouders en de kinderen. Het uiteindelijke doel in deze samenwerking was de aansluiting bij de behoefte van de kinderen in het geboden onderwijs. Ook in samenwerking met medestudenten en de studiebegeleider heeft het vaardigheden gevraagd in het ontvangen van feedback en het geven van oprechte en eerlijke feedback. Het houden aan gemaakte afspraken en elkaar aanmoedigen als het even niet ging. Tijdens dit praktijkonderzoek is het van meerwaarde geweest om elkaar te ondersteunen, te motiveren en te stimuleren.

Competentie in reflectie en ontwikkeling:

Het werken aan en met dit onderzoek heeft een grote bijdrage geleverd aan mijn professionele ontwikkeling. Ik heb kennis opgedaan over het opzetten van een onderzoek. Mijn inhoudelijke vak kennis is vergroot evenals eerder genoemde competenties. Het constant reflecteren zorgde ervoor dat ik kritisch bleef kijken naar mezelf. Hoewel ik een doorzetter ben heeft dit proces van begin tot het eind mijn doorzettingsvermogen weer op de proef gesteld. Het heeft veel van relativeringsvermogen gekost en mijn zelfvertrouwen werd ondanks mijn levenservaring toch weer regelmatig op de proef gesteld.

Door dit onderzoek heb ik geleerd te werken met een doorgaande cyclus van ontwikkelen, uitvoeren, reflecteren, aanpassen en evalueren.

Mijn grootste winst is dat dit onderzoek een bijdrage heeft geleverd aan de leesontwikkeling van de kinderen. Het inzetten van ouderbetrokkenheid hoop ik hiermee in gang gezet te hebben op de onderzoeksschool.

Literatuur

Berends, I.E., & Reitsma, P. (2007). Flitsen herzien; het effect van woordspecifieke training. *Tijdschrift voor de orthopedagogiek*.

Boerman, R. (2008). *Ethische uitgangspunten bij praktijkonderzoek* (Reader Fontys OSO).

Boer, H. de., & Vries, P. de. (2009). *Een onderzoek naar de rol van ouders in het primair onderwijs, deel 2*. Amersfoort : CPS onderwijsontwikkeling en advies.

Bongaards, B., & Sas, J. (2009). *Vakbekwaam onderwijzen in het (speciaal) Basisonderwijs*. Groningen: Wolters-Noordhoff

Baltussen, M., Clijsen, A. & Leenders, Y. (2004). *Leerlingen met autisme in de klas. Een praktische gids voor leerkrachten en intern begeleiders*.

's-Hertogenbosch: KPC Groep/Landelijk Netwerk Autisme

Blok, H., & Kranenburg, D. (2011). *Samenwerken aan leren lezen; ouders als didactische partners*. In: JSW, 95(5), 18-21.

Cijvat, I., & Voskens, C. (2008). *Een onderzoek naar de rol van ouders in het primair onderwijs, deel 1*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies

Cijvat, I., Gelderblom, G., Vries, P. de. (2009). *Leren doen we samen*. Amersfoort: CPS ontwikkeling en advies

Inspectie van het Onderwijs (2007). *Cluster 4: De kwaliteit van het onderwijs aan kinderen met ernstige gedragsproblemen*. De Meern: Inspectie van het Onderwijs.

Geraadpleegd op 05-02-2012

www.onderwijsinspectie.nl

Jongen, I., Krom, R. (2009). *Handleiding Drie-Minuten-Toets (DMT)*. Arnhem: Cito B.V.

Jongen, I., Krom, R. (2009). *Handleiding AVI*. Arnhem: Cito B.V.

Commissie Testaangelegenheden Nederland (2011). *Cotan genormeerde toetsen*

Geraadpleegd op 05-05-2012

<http://www.cotan.nl/website/wat-doet-het-nip/tests/wat-is-de-cotan/cotan>

- Dijkstra, R. (1999). *Over de basisbehoeften 'relatie, competentie en autonomie'*. Utrecht: APS (Algemeen Pedagogisch Studiecentrum)
- Harinck, F., (2011). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- Helvoirt, van, C., Schuurkens-Weller, S.D. (2009) *Reader, Psychopathologie in de onderwijspraktijk van (S)BAO*. Ubbergen/Nijmegen: Pedologisch Instituutschool
- Hemmer, M. (2008). Inclusief onderwijs, Speciale bagage voor de leerkracht? *De wereld van het jonge kind* 35, 322-325
- Huizinga, H. (2011). *Taal & Didactiek. Aanvankelijk en technisch lezen*. Groningen: Wolters-Noordhoff
- Leij, A, van der. (2003). *Leesproblemen en Dyslexie*. Rotterdam: Lemniscaat
- Lyon,R. (2004). *Evidence-based Reading Instruction. The Critical Role of Scientific Research in Teaching Children, Empowering Teachers, and Moving Beyond the 'Either-Or Box'*
Geraadpleegd op 03-05-2012
http://www.calread.net/documents/summit2/lyon_supsummit2.ppt
- Paternotte, A., (2009). *Houvast bij leesproblemen & dyslexie op de basisschool, een leidraad voor ouders*. Bilthoven: Balans.
- Robbe, R.(2008). *Taal & Didactiek. Begrijpend lezen*. Groningen: Wolters-Noordhoff
Utrecht: Uitgeverij de Graaff
- Scholte, E.M., Berckelaer- Onnes, I.A, van., Oudheusden, M, van. (2007) *Speciale kinderen in ontwikkeling. Diagnostiek en behandeling in het cluster 4 speciaal onderwijs*.
- Smits, A.E.H. (2003) *Ralfi handleiding*. Zwolle:Hogeschool Windesheim.
Geraadpleegd op 02-11-2011
<http://www.ralfilezen.nl/nl/images/stories/RALFIhandleiding.pdf>
- Smits, A. & Braams, T. (2006). *Dyslectische kinderen leren lezen*. Amsterdam: Boom.
- Snow, C., Burns, S. & Griffin, P. (1998). *Preventing reading difficulties in young children*. Washington DC: National Academic Press.

Struiksma, A.J.C, Leij.A, van der, Vieijra, J.P.M. (2009). *Diagnostiek van technisch lezen en spellen*. Amsterdam: VU Uitgeverij.

Swaab, D, F. (2011). *Wij zijn ons Brein. Van Baarmoeder tot Alzheimer*. Amsterdam|Antwerpen: Uitgeverij Contact

Verliefde, E.,& Hermans, R.(2003) *"Geef me de tijd". Kinderen met leerproblemen in de klas*". Culemborg:Centraal Boekhuis B.V.

Vernooy, K., (2006). *Elke leerling een competente lezer*. Amersfoort: CPS.

Vernooy, K., (2006). *Effectief omgaan met risicolezers*. Amersfoort: Wilco.

Vos, T, de. (2012) *Testen en toetsen*. Geraadpleegd op 09-05-2012
<http://leerlingzorgpo.kennisnet.nl/archief/deskundigenforum/testentoetsen>

Wentink, H., Oorschot, N, van.(2010). *Met lezen aan de slag in Cluster 4. Een katern bij de protocollen leesproblemen en dyslexie*. 's-Hertogenbosch: Masterplan Dyslexie

Bijlagen

Bijlage 1: Ouderbrieven

Bijlage 2: PowerPoint presentatie ouderinformatieavond voorafgaand aan de interventieperiode

Bijlage 3: Enquête ouders

Bijlage 4: Schaalmeting van 1 tot en met 10

Bijlage 5: Logboek

Bijlage 6: Vorderingsgrafiek

Bijlage 1 Ouderbrief 1.

-----, December,
2011

Beste ouders,

Naar aanleiding van mijn studie als dyslexiespecialist, heb ik telefonisch met u contact gehad.

U wil meewerken aan mijn onderzoek.

De centrale onderzoeksvraag binnen het onderzoek is:

‘Heeft het coachen van ouders die hun kind thuis begeleiden op het gebied van technisch lezen aantoonbaar positief effect op het leesplezier en op de vaardigheid van technisch lezen op woord- en tekstniveau?’

De informatieavond is zoals afgesproken op a.s. donderdag 12 januari van 19.30 tot ± 20.45 uur.

Op deze ouderavond zal ik de theorie en doel van het technisch lezen aan bod laten komen.

Het verloop van het onderzoek, de rol van u als ouder in de leesbegeleiding zal ook toegelicht worden.

Graag wil ik een enquête bij u en uw kind afnemen, om helder te krijgen waar eventueel knelpunten in de begeleiding bij lezen liggen of waar u zelf behoefte aan heeft.

De enquête heb ik toegevoegd en mijn vraag is of dat u deze ingevuld voor donderdag 12 januari aan uw kind mee wil geven.

Ik hoop op een succesvolle samenwerking. Het leesplezier van uw kind is van groot belang waarin het doel ‘ontwikkeling tot een hoger technisch leesniveau’ accenten krijgt.

Bedankt voor uw medewerking.

Heeft u nog vragen dan hoor ik dit graag.

Met vriendelijk groet,

Diny Hofstra – van Dinther
Dyslexiespecialist in opleiding

Ouderbrief 2.

-----, 20 januari 2012

Beste ouders,

Zoals afgesproken start vandaag het Ralfi lezen.

Ik heb alles nog eens goed met de kinderen doorgesproken.

Hierbij heb ik nog enkele documenten toegevoegd.

1. **Een leesposter:**

Samen hebben we gekeken en aangegeven in welk Avi niveau uw kind momenteel leest. Daarnaast zien we een trap waar we naar toe willen.

2. **Schaalmodel leesontwikkeling:**

Hierop kunt u en wij ook, samen even terugkijken hoe het lezen ging die dag. Het accent ligt op de inzet van die dag. Het is denk ik goed om de kinderen te leren reflecteren en deelgenoot te maken van zijn/haar eigen ontwikkeling. Is het positief verlopen dan mag er een sticker geplakt worden.

U mag natuurlijk ook zelf stickers of een andere beloning bedenken. Maar het is wel goed om uw kind zelf aan te laten geven waarin het op de schaal van 1 tot 10 zich bevindt die dag.

Zijn er nog vragen dan hoor ik ze graag.

Veel succes en leesplezier.

We gaan samen voor de ontwikkeling van uw kind.

Met vriendelijke groet,

Diny Hofstra – van Dinther
Dyslexiespecialist in opleiding

Ouderbrief 3.

-----, 12-04-2012,

Beste ouders,

Nog enkele weken en dan sluiten we de periode van het onderzoek 'RALFI lezen' af.

Als afronding van mijn onderzoek wil ik graag de mening van u en uw kind horen over de begeleiding. Het invullen van een enquête wil ik hiervoor gebruiken. Zou u deze in willen vullen en aan uw kind mee willen geven.

Daarnaast zal er een afsluitend gesprek met u plaats vinden. Hierin kunnen we met elkaar delen wat er goed ging en waar verbeterpunten liggen voor de onderzoeker en de onderzoeksschool. Ik zal met u telefonisch contact opnemen en een afspraak plannen.

Bedankt voor de medewerking.
Heeft u nog vragen dan hoor ik dit graag.

Met vriendelijk groet,

Diny Hofstra – van Dinther
Dyslexiespecialist in opleiding

Bijlage 2

Positieve leesomgeving!!

8

Thuisinterventieprogramma RALFI-lezen

9

RALFI-lezen staat voor:

- Repeated reading: herhaald lezen.
- Assisted reading: ondersteuning bij lezen.
- Level: relatief moeilijke, leeftijdsadequate teksten.
- Feedback: directe feedback.
- Instruction: interactie over inhoud en techniek.

11

De interactie tussen ouder en kind is belangrijk

bij het samen leren lezen

12

Didactische handvatten

Er zijn 2 manieren om te werken aan
accuratesse en leesvlotheid;

1. Algemene leestechneken,
2. Leesstrategieën.

13

Algemene leestechneken:

- Herhaald lezen
- Voorlezen
- Stillezen
- Flitstechniek
- Koorlezen

14

Leesstrategieën:

- Bijwijzen met kaartje of vinger
- De moeilijke woorden aanbieden
- Inhoud en voorkennis activeren
- Zachtjes laten lezen, daarna hardop

15

- Structureren van de woorden en opbouwen (hang- hangmat- hangmatten)
- Leestekens, leesregels aanduiden
- Gebruik maken van context en illustratie; op zins- of tekstniveau

16

**Bij beginnende lezers kun je
beter niet
compensatiestrategieën
stimuleren.**

**Dit belemmert de automatisering
van het leesproces.**

17

Pedagogische handvatten:

Er zijn verschillende manieren feedback geven.

- *Persoonsgerichte feedback* (jij kunt dit goed).
- *Inspanningsgerichte feedback* (jij hebt er hard aan gewerkt).
- *Procesgerichte feedback* (dit is een handige aanpak).
- *Resultaatgericht* (dit is goed)

18

Voorbeelden van feedback zijn:

- **Sociale reactie** ('complimenten, discussie over aanpak of negeren').
- **Informatieve reactie** (hoe kan het beter of hoe ging het).
- **Materiële reactie** ('stickers, krul' of een snoepje).
- **Gunst** ('spelletje mogen kiezen, zelf opdracht verzinnen').

19

**Het kan helpen om
vooraf met uw kind
afspraken te maken
waar jullie vandaag
op gaan letten.**

20

**Enkele afspraken met betrekking
tot het onderzoek:**

21

Enquête: voorafgaand aan de interventie

- **Terugkoppeling enquête ouders.**
Zijn er nog vragen?
- **Terugkoppeling enquête kinderen.**
Zijn er nog vragen?

22

Voorbeeld: Logboek Ralfi- lezen

week 1

Naam:.....

Dag	Moelijke woorden?	Tijd	Overige opmerkingen
Opstart in de klas: Donderdag			
Vrijdag			
Zaterdag			
Zondag			
Afsluiting in de klas: Maandag			

23

Bedankt voor uw aandacht.

.....

Heeft u nog vragen?

24

Bijlage 3

Enquête ouders: Voorafgaand aan de interventie

1. Wordt er thuis wel eens samen met uw kind gelezen?

- ☐ Ja, hoe vaak?.....keer per dag/ per week/ per maand (doorhalen wat niet van toepassing is).
- ☐ Nee (ga door naar vraag 7).
- ☐ Anders;

.....
.....

2. Hoeveel tijd besteedt uw kind aan het lezen?

- ☐minuten per dag/ per week/ per maand (doorhalen wat niet van toepassing is).

3. Door wie wordt er gelezen met uw kind? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Vader
- ☐ Moeder
- ☐ Oudere broer/zus
- ☐ Anders;

.....
.....

4. Hoe kiest u een boek/ tekst/ tijdschrift om te lezen?

- ☐ Mijn kind mag zelf kiezen.
- ☐ Wij kiezen samen een boekje/ tekst/ tijdschrift.
- ☐ Ik kies een boek/ tekst/ tijdschrift voor mijn kind.
- ☐ Anders;

.....
.....

5. Wat voor boek/ tekst/ tijdschrift leest uw kind? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Boeken van thuis
- ☐ Boeken van de bibliotheek
- ☐ Tijdschriften
- ☐ Mijn kind kiest steeds dezelfde serie/auteur
- ☐ Anders;

.....
.....

6. Op welk niveau kiest u of uw kind een boek?

- ☐ Het beheersingsniveau van mijn kind.
- ☐ Het oefenniveau (1 niveau hoger) van mijn kind.
- ☐ Ik let niet op het niveau.
- ☐ Anders;

.....

.....

7. Ik voel me zelfverzekerd wanneer ik mijn kind moet begeleiden vanuit school.

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders;

.....

.....

8. Ik weet goed waar ik op moet letten bij het lezen van mijn kind.

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders;

.....

.....

9. Ik weet goed hoe ik mijn kind moet motiveren met lezen.

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders;

.....

.....

10. Ik weet goed hoe ik feedback moet geven aan mijn kind tijdens het lezen.

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders;

.....

.....

11. Hoe ervaart u het als ouder, om thuis met uw kind te lezen?

.....

.....

.....

12. Mijn kind leest thuis graag.

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders;

.....

.....

Gaat uw kind direct mee lezen?

- ☐ Ja
- ☐ Stribbelt tegen, maar doet het uiteindelijk wel.
- ☐ Nee, een groot gevecht.

- Anders;

.....
.....

13. Hoe denkt u dat uw kind het (thuis)lezen ervaart?

.....
.....

14. Loopt u wel eens tegen problemen aan tijdens het lezen?

- Nee
- Ja; Welke problemen?

Ruimte voor opmerkingen:

.....
.....
.....
.....

Zou u deze ingevulde enquête aan uw kind (voor donderdag 12 januari) mee naar school terug willen geven?

Bedankt voor uw medewerking!
Met vriendelijke groeten,
Diny Hofstra- van Dinther
Dyslexiespecialist in opleiding

Enquête ouders, na de interventieperiode van 12 weken.

1. Wat vindt u van de ouderbegeleiding?

- ☐ Weinig meerwaarde
- ☐ Een beetje meerwaarde
- ☐ Voldoende meerwaarde
- ☐ Veel meerwaarde
- ☐ Zeer veel meerwaarde

2. Wat vindt u van de ouderavond als start?

- ☐ Weinig meerwaarde
- ☐ Een beetje meerwaarde
- ☐ Voldoende meerwaarde
- ☐ Veel meerwaarde
- ☐ Zeer veel meerwaarde

3. Wat vindt u van de 3 telefonische contacten?

- ☐ Weinig meerwaarde
- ☐ Een beetje meerwaarde
- ☐ Voldoende meerwaarde
- ☐ Veel meerwaarde
- ☐ Zeer veel meerwaarde

4. Heeft de ouderbegeleiding u iets opgeleverd?

- ☐ Weinig
- ☐ Een beetje
- ☐ Voldoende
- ☐ Veel
- ☐ Zeer veel

5. Hoe vindt u de tijdsinvestering van u bij het RALFI-lezen?

- ☐ Teveel tijdsinvestering
- ☐ Redelijk veel tijdsinvestering
- ☐ Redelijke tijdsinvestering
- ☐ Tevreden over de tijdsinvestering
- ☐ Ik zie het nut er van in, dus zet door.

6. Als u voor de totale begeleiding een punt moet geven van 1 tot 10, wat scoort dit onderzoek dan voor jullie?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

7. Heeft u nog opmerkingen, verbeterpunten of suggestie voor mij, dan hoor ik dit graag.

Bedankt voor de medewerking!

Met vriendelijke groet,
Diny Hofstra- van Dinther
Dyslexiespecialist in opleiding

Bijlage 4: Schaalvraag van 1 tot en met 10, leesplezier van de kinderen.

Voorafgaand en na de interventieperiode.

Als je het lezen een punt mag geven van 1 tot 10.

Wat voor punt zou je dan geven?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Dank je wel voor het invullen!

Bijlage 5

Ralfi Lezen: Week

Titel van het verhaal:.....

Naam.....Groep C

Dag	Moeilijke woorden	Tijd	Opmerkingen
Donderdag : dag 1 in de klas			
Vrijdag: dag 2 in de klas			
Vrijdag: dag 2 thuis			
Zaterdag: dag 3 thuis			
Zondag: dag 4 thuis			
Maandag: dag 5 in de klas			
Dinsdag: Avi/Ralfi lezen in de klas			
Woensdag: Avi/Ralfi lezen in de klas			

Naam:.....

Hoe vond ik het vandaag gaan?

Je mag jezelf een punt geven voor je inzet en probeer eerlijk naar jezelf te kijken.

Bespreek samen met papa, mama, de juf of dat je een sticker mag plakken!

Donderdag	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
Vrijdag op school	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
Vrijdag thuis	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
Zaterdag	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
Zondag	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
Maandag	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
Dinsdag	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
Woensdag	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10

Bijlage 6

Naam:.....Groep:.....Kaart:.....

Hoeveel woorden kan ik al foutloos lezen in 1 minuut?

Dit kan ik al lezen	Datum	Datum	Datum	Datum	Datum	Datum
50						
49						
48						
47						
46						
45						
44						
43						
42						
41						
40						
39						
38						
37						
36						
35						
34						
33						
32						
31						
30						
29						
28						
27						
26						
25						
24						
23						
22						
21						
20						
18						
18						
17						
16						
15						
14						
13						
12						
11						
10						
9						
8						
7						
6						
5						
4						
3						
2						
1						